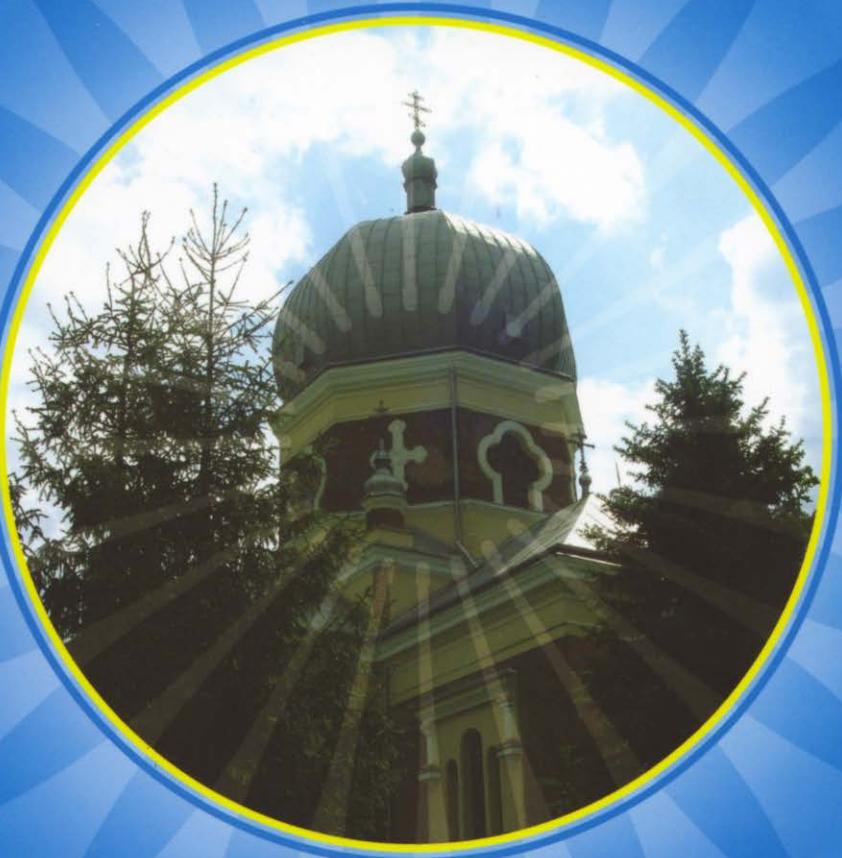

ВОЛОДИМИР АРДАН

МОЇ РІДНІ ПОЛЯНИ

ШТРИХИ ДО ІСТОРІЇ СЕЛА

**ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»**

ВОЛОДИМИР АРДАН

МОЇ РІДНІ ПОЛЯНИ

ШТРИХИ ДО ІСТОРІЇ СЕЛА

**Львів
2011**

УДК 94(477)+625+94(438)

ББК 63.3.625

A 799

Ардан Володимир

Мої рідні Поляни: штрихи до історії села / Ардан Володимир. – Львів, 2011. – 140 с.: іл., табл.

ISBN 978-966-322-249-3

Здійснено зібрання і реферування відомостей про одне з найдавніших лемківських сіл – Поляни. Подано відомості про землеволодіння та землекористування, демографічні процеси. Висвітлено історію церкви, шкільництва, товариства «Просвіта», читальні ім. М. Качковського. Вміщено додатки зі списками господарів села, рілей, цікарських метрик тощо.

Для істориків, краєзнавців та всіх, хто цікавиться історією рідного краю.

УДК 94(477)+625+94(438)

ББК 63.3.625

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Кожна цивілізована людина впродовж свого життя намагається залишити по собі якийсь помітний слід, і як правило, це, у першу чергу, виражається у продовженні свого роду, з такими етапами: дочекатися онуків, і якщо пощастиТЬ, то безумовно і правнуків. Та-кою є справжня цінність життя. Але пропри такі велики завдання, іноді людина ставить перед собою і хоча на перший погляд не таке складне, тим не менш важливе питання: де мое родове коріння?

Безумовно, треба мати неабияку відвагу, щоб розпочати дослідження того краю, де ти народився і де проходило твоє щасливе дитинство. Володимир Миколайович Ардан відважився на схилі літ написати історію села Поляни, яке залишилося там далеко на зеленій вкритій горами Лемківщині і живе тепер у пам'яті народжених там нечисленних лемків. Зла доля розпорядилася відібрati гори, потічки, ліси, села, церкви, цвинтарі і погнати у незвіданий край людей, котрі палко, до глибини серця, любили свою споконвічну землю.

Дослідження про історію, побут, устрій, релігійний стан села у наш час є напрочуд важким, адже з кожним роком зменшується число народжених людей на Лемківщині, а відомості в архівах або скupі, або просто є недоступними. Володимиру Ардану вдалося крок за кроком, по окружині зібрати значний матеріал, і в кінце-вому варіанті відтворити цілісну картину тогочасного життя села Поляни.

Багато уваги автор приділив розкриттю дуже складного питання, а саме стану релігійного життя у Полянах і не тільки у них. Адже впродовж багатьох років Лемківщину з однієї сторони хотів у будь-який спосіб підкорити московський патріархат, а з другої – була загроза і від католицького костьолу.

Історичний опис села Поляни написано простою мовою, переплетеною поговірками та словами часто вживаними саме у цьому регіоні. У книзі вміщено цінну інформацію про тогочасний стан буття на Лемківщині. Історія села Поляни Володимира Миколайовича Ардана безумовно буде цікавою для різних поколінь: старше – перенесе у дитячі роки на Лемківщині, а молоде – одержить неоціненні знання про життя у колись квітучому Краю своїх дідів і прадідів.

*Професор Львівського національного університету
імені Івана Франка,
доктор фіз.-мат. наук Щерба І. Д.*

ВІД АВТОРА

Шановний читачу! Важко було мені на схилі літ через 65 років після депортаций, після акції «Вієла» взятися за непросту для себе роботу – зібрати, по можливості, максимум достовірних матеріалів про село у ще живих свідків, опрацювати архівні матеріали і на основі цього у вигляді штрихів до історії села запропонувати Тобі своє недосконале дітище. Нічого подібного в житті мені раніше робити не доводилося. Пропрацювавши більше тридцяти років в науково-виробничій установі, у якій займалися конструюванням та виготовленням приладів технічного контролю температури для різних промислових об'єктів колишнього СРСР, мені доводилося писати лише «скучні» інструкції на прилади, у конструюванні та освоєнні яких я брав участь, та ще листи на технічні теми.

Закономірним є питання, чому я взявся за написання цієї книжки? Відповідь проста: минають роки, а ніхто за цю роботу не береться. Крім того, я, очевидно, один з небагатьох живих свідків, хто щось пам'ятає про село, його побут, звичаї – на момент депортациї мені було 15 років. Сьогодні, коли багато сіл на Лемківщині стерти з лиця землі, хочеться, щоб у пам'яті прийдешніх поколінь залишились відомості про нашу малу батьківщину, її самобутню культуру, традиції і про все те, що становить основу духовності нашого лемківського етносу.

Працюючи в архівах та бібліотеках Львова, я натрапив на прізвища людей причетних до подій, описаних у книжці. І доводиться гірко жаліти, що змарновано дорогоцінний час, яким автор міг скористатися, щоб доповнити описані події свідченнями учасників тих подій.

При написанні книжки автору допомагали як вихідці з села, які проживають в Україні, так і жителі сучасних Полян. Допома-

гали збором матеріалів, спогадами, фотографіями, друкованими матеріалами тощо. Це пп. Марія Гавчик, Параксева Бугель, Михайло Думчак, Іван Красовський; Анна Буряк, Григорій та Татяна Бованки, о. Василь Гавчик, Болеслав Баволяк. Фотографії людей, окремих об'єктів та краєвиди сучасних Полян зробив Славомир Басіста, а фотографії уродженців Полян, які проживають в селі Остап'є на Тернопільщині та окремі об'єкти села Остап'є зробив Ігор Топоровський. Ряд фотографій з домашньої фототеки була надана Анною Бернацькою в Полянах, а окремі фотографії надали люди, що народились в Полянах, або їхні нащадки. Списки людей, які перебували на роботах в Німеччині та людей, які загинули під час фронту в селі склав та залишив брат Іван. При опрацюванні матеріалів села Остап'є велику допомогу надали пп. Анна та Ольга Штельми і Марія Рудзік. Оскільки збір фотографій мав випадковий характер, то не виключені випадки, коли люди приблизно одного віку, сфотографовані в різний час, можуть сприйматись неоднозначно. Значну допомогу автору надав власник величезного інтернет-архіву (www.lemko.org) Лемківщини громадянин США Владко Максимович, як наданими матеріалами архіву, так і практичною допомогою комп'ютерного опрацювання матеріалів книжки. Мапу-схему села опрацювали пп. Степан Ямелинець та Юрій Гонек. Всім перечисленим особам виражаю щиру вдячність. Велика подяка Марії Старчак-Вавричин за практичні поради при зборі, опрацюванні та редагуванні, а також молодому науковцю Галині Ардан за опрацювання матеріалів та комп'ютерну верстку книжки. Особлива подяка меценатам: Львівському обласному об'єднанню лемків, Світлані Роговській, Володимиру Яценіку, Дмитру Рипелі (Словаччина) та Степану Гавчику (Канада), без чиєї допомоги книжка не могла б побачити світ.

Я свідомий того, що в матеріалах, зібраних через 65 років від людей, які на момент депортаций були в дитячому чи юнацькому віці, могли вкрастись неточності, за можливість яких прошу вибачення. Звертаю увагу читача на одну «недоречність»: мапа-схема села виконана з порушенням прийнятого порядку, коли верхня частина мапи – північ, а в нас – південь. Відступ від цієї норми по-

яснюється тим, що вгорі показаний Вишній кінець села, й інший порядок побудови схеми, ні колишніми ні сучасними жителями села не сприймається.

Тверде «и» в лемківських словах позначено як «ї».

ПРО РІДНІ ПОЛЯНИ

Село Поляни (неофіційна назва – Поляни Мисцівські), як і більшість гірських сіл, що в Низьких Бескидах Карпат, знаходиться в мальовничій місцевості, де невисокі гори вкриті лісом, луками та пасовиськами. Орні землі знаходилися вздовж річок і потоків та на схилах гір. Сільськогосподарському обробітку були доступні й гори – доїзд транспорту та сільськогосподарський обробіток тут був можливий.

Територія села порізана річками Бараня, Гутянка та Вильшня й безліччю потоків. У річках та потоках водилася риба – це пstrуг, мерена, ялець, яку ловити було заборонено. А вода в них була чиста й придатна до вживання. Край села в північній його частині протікає ще одна досить велика ріка Вислока – притока ріки Вісла. Вона розділяла дві гміни – Поляни та Крампну, два повіти – Кроснянський та Ясьельський, та два воєводства – Львівське та Krakівське.

Простягаються Поляни горами висотою від 409 до 465 м н.р.м. Найвища гора висотою 694 м н.р.м. – це Пакушова, що знаходить-ся у південно-західній частині.

Станом на середину 80-их років XIX ст. в селі був 171 дім, 1061 житель, або 6,2 жителя на дім (530 чоловіків та 531 жінка), з них 998 греко-католиків, 47 римо-католиків, 16 євреїв. У 1900 році у селі було 190 домів, 1157 жителів, а це 6 жителів на дім. За даними відомого вченого та крупного лемкознавця Володимира Кубайовича на середину 30-их років минулого століття в Полянах проживало 1290 жителів, з яких 1225 українців, 60 поляків та 5 жидів. Всіх лемків Кубайович зараховував до українців.

Перша письмова згадка про Поляни датується 1554 роком. Є й згадки про сусідні села: Гирова та Мшана – 1366 р., Мисцова – 1410 р., Гута Полянська – XVI ст., Крампна – 1499 р., Вільховець –

1541 р., Барвінок – 1549 р. Ропянка, Тиханя – 1581 р. У 1581 році в Полянах було 8 дворів. Звичайно дату «1554 рік» не слід вважати датою заснування села, а згадана дата означає, що село вже існувало.

Поляни належали до сіл з великою територією, яка разом з Гутою складала 3448 га (34,48 кв. км.), хоч територія більшості сіл Лемківщини коливалась від 500 до 1500 га (в багатьох документах Гута фігурує як хутір, чи присілок села Поляни).

Панські володіння складали: 82 морги (47 га) ріллі, 120 моргів (69 га) лук, 125 моргів (72 га) пасовиськ і 1203 морги (692 га) лісу. Селянам належало 1447 моргів (833 га) ріллі, 226 моргів (130 га) лук, 2575 моргів (1482 га) пасовиськ і 36 моргів (21 га) лісу. Церковні володіння складали 28 моргів (16 га) ріллі, 13 моргів (16 га) лук і 108 моргів (62 га) пасовиськ.

У 1883 році повідомлено про існування у селі громадського шпихліра. У громадських шпихлірах зберігали запас зерна. У випадку неврожаю зерно випозичали селянам і, яке, при врожайних роках, підлягало поверненню. Свою долю зерна в громадські шпихліри повинен був вносити дідич. Якщо вірити даті першого повідомлення про шпихлір в Полянах, то важко сказати чому так пізно він з'явився в селі. Бо існування шпихлірів в ціарстві і, очевидно, не тільки в ціарстві було явищем прогресивним – у випадку неврожаїв запаси зерна в шпихлірах ставали порятунком від голоду. Великим прихильником заснування шпихлірів у ціарстві був ціsar Йосиф II. Але відомо також, що шляхта робила все, щоб шпихлірів не існувало.

Як стверджує довголітній мешканець села Гриць Бованко, за часів панщини в селі був великий пруський двір на т.зв. Бліху (на місці колишньої лісничівки) який знищений в часі другої світової війни. Відомий він тим, що там виносили смертні вироки (через повішання) злочинцям (очевидно до 1772 року). Залишилась назва терену Шибениця.

В селі був тартак побудований братами Тонетами, який після війни був демонтований і вивезений з села.

Населення та еміграція.

Кількість населення в селі у різні роки змінювалась наступним чином:

1839 рік – 1273 особи;

1847 рік – 1367 осіб (це найвищий показник у XIX ст.);

1858 рік – 923 особи (очевидно наслідок якоїсь пошесті);

1884 рік – 1175 осіб;

1901 рік – 1175 осіб;

1914 рік – 1400 осіб.

Кількість людей, які виїхали з парафії на заробітки до Америки:

на 1898 рік таких людей було 102 особи;

на 1901 рік – 130 осіб;

на 1902 рік – 150 осіб;

на 1906 рік – 230 осіб;

на 1925 рік – 136 осіб.

Люди, які поверталися з Америки, встидались у «панському» одязі приїжджати в село, тому їм до потягу виносили простий селянський.

Основним заняттям селян було вирощування сільськогосподарських культур та тваринництво. Сіяли в основному жито, ячмінь, овес, просо, гречку та оркіш. Сорт гречки, що вирощували на Лемківщині, і з якої випікали смачний хліб називали «татарака», дуже відрізнявся від «сучасної» гречки. Оркіш, який сьогодні практично не вирощують, по вигляду колоса близький до ячменю, а зерно подібне до пшеничного, але більших розмірів. Важливою харчовою культурою була картопля, яку використовували також як корм коровам та свиням. В останні передвоєнні роки вирощували також городні культури: огірки, помідори, моркву, хоч масового поширення ця діяльність тоді не набула. Як екзотику вирощували кукурудзу, яку називали тендериця. Серед технічних культур вирощували льон та коноплю, насіння яких переробляли на олію, а зі стебла виготовляли пряжу і полотно.

Варто сказати, що процес виготовлення полотна досить склад-

ний та довготривалий. Основний підготовчий період відбувався восени, а вже виготовлення полотна – взимку. Пряли жінки та дівчата зазвичай на вечірках, що було водночас однією з розваг молоді (хоч хлопці цим ремеслом не займались).

У тваринництві розводили худобу: корів, свиней, овець, рідко кіз. Тяглою силою був кінь, або воли. Худобу годували в основному вівсяною соломою змішаною з ячмінною. А овець годували сіном, що для худоби було делікатесом. Коровам додавали січену солому (січку), яку попередньо ошпарювали окропом та додавали кормові додатки. Коней годували сіном та вівсом. Додатком до сіна могла бути конюшина, яку вирощували за певною технологією.

Актуальним було питання випасу худоби. У весняну та літню пору кожен господар випасав худобу на своєму пасовиську. З настанням осені пасовиська ставали доступні всім бажаючим. В цей час пастухи випасали худобу спільно і, як правило, цілий день «на брезень»; брали з собою трохи харчів, посеред яких обов'язково була картопля, яку пекли на вогнищі. Рахували картоплю на «гранки», а гранка означала три картоплині. Час пастухи проводили за співами та простими забавами.

Практично у кожного господаря була невелика ділянка лісу, в якому ріс в основному бук і частково ялиця. Уздовж річок та потоків росло багато вільхи, яку практично не використовували, хіба що могли ламати та сушити молоді гілки, які давали худобі як корм. Бук використовували для опалення чи для виготовлення меблів. Ялиця потрібна була як будівельний матеріал, а також для виготовлення вікон, дверей та тих же меблів.

Запитаете, від якої діяльності селянин міг мати прибутки? Це продаж лісу, продаж худоби та свиней, продаж яєць. В останні передвоєнні роки «Маслосоюз» відкрив пункт закупівлі сепарованої на місци сметани зі свіжого молока. Однак широкого поширення серед селян цей спосіб отримання прибутку не набув – пункт був закритий. Ще одним різновидом прибутку для тих, хто мав добрих коней, міг бути зимовий вивіз деревини із панського лісу до тартаку, де працювала парова пилорама, на який різали ліс на дошки та інший будівельний матеріял.

Що купували селяни? Це міг бути одяг, взуття. А ще гас, який називали нафтою, і використовували виключно для освітлення; сірники, які називали патичками тощо. Слід зазначити, що гас, сірники, горілка – це ті товари, що підпадали під державну монополію, і ціни на них за рахунок акцизу були порівняно високими.

У 30-их роках у селі була проведена далекоглядна комасація ґрунтів, основною метою якої, на наш погляд, було підняття продуктивності сільського господарства села. Комасація включала в себе кадастр ґрунтів (облік та економічна оцінка) кожного господаря села; виділення нових площ ґрунтів з врахуванням попередніх площ та їхніх категорій по продуктивності (таких категорій було п'ять). Процес цей тривав 6 років і закінчився виділенням орних земель кожному господарю на одному масиві. Звичайно, що ліс чи пасовисько не могло бути виділеним разом з орними землями. Яких-небудь непорозумінь, оскаржень на ниві перерозподілу ґрунту, не виникало. Після комасації з'явились перші ознаки впровадження більш сучасних методів ведення сільського господарства. Розпочали будівництво збірників гноївки та поливання нею лук; заохочували селян до закладення садів та розведення більш продуктивних порід худоби та овець; почали компостувати бур'яни та біовідходи.

Чи існували якісь духовні потреби в людей, враховуючи той факт, що значні фізичні сили витрачались в нелегкій щоденній праці на землі і не тільки на землі? Відповідь буде однозначною – такі потреби існували і задоволялись вони через дотримання твердих традицій, звичаїв, неписаних норм поведінки: це могло проявлятись, наприклад, при засиланні старостів, запросинах на весілля, самому весіллі, застіллі, собітках на Івана Купала тощо. Дуже багато таких традицій було повязано з Свят-вечером, Різдвом Христовим, Великоднем.

Наближення Різдва наповнювало життя святковими клопотами та очікуванням чогось таємничого. То могли бути обнова в одязі, взутті, виготовлення ялинкових прикрас тощо. Випікалось багато хліба, який клали у два стоси на столі. Окрім пекли палянниці, якими частували худобу, вівці. Перед святковою вечерею

стіл застеляли сіном, на місце де мали ставити миски зі святковими стравами насыпали зерно. Все накривали обруском. У кут хати ставили дідуха – сніп вівса. Підлогу застеляли ячмінною соломою. Під стіл клали дрібний сільськогосподарський реманент: ціп, ланцюг, серп, леміш, чересло тощо. Страв готовили дванадцять і серед них обов'язково киселица.

Перед самою вечерею вся родина йшла до річки вмиватись холдою водою. За столом мовили спільну молитву. Кожну страву подавали в одній мисці. Після вечері пастухи зв'язували ложки, щоб «худоба на пасовиську не розбігалась». Один із звичаїв Святої вечора – «це походеньки парубків по горіхи». Обходили тільки хати, де були дівчата; дівчині не пригостити парубків у Святої вечорі було неприпустимо.

На Різдво зранку вся родина вмивалась монетою і йшла до церкви на Різдвяне богослужіння. Досвіта на другий день Різдва солому виносили з хати (не дай бог, щоб хтось зайшов до хати, а солома не винесена!). З тої соломи після свят вили перевесла, якими обв'язували овочеві дерева, де навесні збирались шкідники. Перевесло відтак спалювали (простий забутий спосіб боротьби зі шкідниками).

Великодніх традицій було менше. У великодну п'ятницю була жалоба – не дзвонили дзвони. Відбувався хресний хід навколо церкви з хоругвами, іконами, євангелієм. Ми, діти, готовились до цього дійства особливо: треба було мати «клепачку» або «рапчало» – прості саморобні забавки. Змагались чия клепачка або рапчало є голоснішими. Ще запам'яталась церковна обрядова традиція всім мирянам – дорослим і дітям, відаль від притвора (церковного порога) до папіжанці долати на колінах.

Важливою подією в житті кожної газдині було випікання великодніх пасок. З точки зору сьоднішнього дня вражаючим був розмір паски – діаметр близько 60 см, а висота – 25 см. Таких пасок пекли дві – питльовану та разбову. Питльована пеклась із муки тонкого помолу, разбова – з більш грубого.

Свячення пасок відбувалося у хатах: у суботу священик обходив окремі хати, де сусіди приносили паски (як правило тільки питльо-

вані) та кошики з усім традиційним вмістом. Самі паски приносили в плахтах на плечах Однією з таких хат, куди зносили паски для освячення, була й наша хата і в пам'яті збереглось про ті дні таке: стіл, лавки були заставлені пасками та кошиками. В кошиках були яйця, крашанки, писанки, копченості, масло, сир, хрін. Жінки ошатно вдягнені в очікуванні егомосця вели теплу передсвяткову розмову.

Серед мешканців села існували певні буденні звичаї, елементи дохристиянства, особливості поведінки, які, очевидно, були властиві не тільки Полянам. Ось короткий перелік:

- майже повна відсутність злодійства. У робочу пору, коли люди працювали в полі, ознакою відсутності кого-небудь в хаті було по-ліно покладене навколо між вертикальним одвірком та порогом. Неспокій викликала тільки поява в селі циганів;
- офіційну інформацію, що могла стосуватись селян, озвучував солтис у святкові дні біля церкви після богослужіння;
- фраза «вивести людей» означала, що якомусь газді була зроблена шкода (це міг бути випас зеленого посіву, потолочення врожаю тощо) і, щоб оцінити її розмір, виводили групу авторитетних селян, які оцінювали розмір шкоди і виконували погоджуvalну місію;
- взимку можна було визначити час по співу когутів, а влітку – по сонцю;
- одяг поділяли «на щодень» і «до церкви»;
- вдарив грім – це Перун стрілив;
- громить – це колісниця пророка Іллі на небесах грохоче;
- вимогу «замовкни, замовкніть!» передавали фразами «стуль(те) піск(уй)!»;
- шлях можна було виміряти такою одиницею, як «добру файку дугану скурити»;
- про появу в околицях вовків, які полювали на овець, повідомляли свистом. Почувши такий сигнал всі пастухи скоплювались і чимдуж прямували до своїх отар. Інший свист використовували, коли худоба зайдла у шкоду (тобто випасала зелені посіви);
- наркотики так як сьогодні не були відомі, але, коли матері немовляти раптом треба було відлучитись на день-другий, вона обкладала голову дитини шматкою змоченою у виварі маківок;

– якщо жар, що засипався гарячим попелом (а це була нормальна практика зберігання вогню від вечора до слідуючого дня), до ранку погас, то ішли до сусідів «пожичити огня».

Ось приблизно таким виглядало село Поляни очима автора на передодні другої світової війни.

Далі починаються жахи: окупація Німеччиною з її примусовим вилученням сільськогосподарської продукції та худоби (контигенти), роботи в Німеччині, тощо. Від 15 жовтня 1944 року проходила депортація на схід, яка тривала до 2 серпня 1946 року. Від 28 квітня до 28 липня 1947 року тривала акція «Вісла» – депортації на західні землі Польщі зі всіма приниженнями та знущаннями. Для проведення акції «Вісла» було задіяно б девізій польського війська, а східний та південний кордони були заблоковані відповідно частинами НКВС та чехословацької армії. Від усіх цих подій здригаємося й сьогодні.

Нижче наведено списки господарів та окремих людей села Поляни:

1. Список господарів села перед депортациєю (див. дод. ст. 60),
2. Спілок людей, які знаходились на роботах в Німеччині (див. ст. 16),
3. Список людей, що загинули під час фронту (див. ст. 17),
4. Список господарів, що були депортовані у Дніпропетровську область (див. дод. ст. 67),
5. Список господарів, що були депортовані у Одеську область (див. дод. ст. 69),
6. Список господарів, що були депортовані у Тернопільську область (див. дод. ст. 70),
7. Список господарів, які були виселені під час акції «Вісла» (див. ст. 17),
8. Список господарів та окремих осіб, які залишились в Полянах після депортації та акції «Вісла» (див. ст. 18),
9. Список в'язнів Талергофу (в розділі «Талергоф»),
10. Список в'язнів Явожно (в розділі «Явожно»),
11. Список господарів сучасного села Поляни (див. ст. 19),
12. Список господарів села Поляни, які опинились в селі Остап'є (див. ст. 23).

**Список людей села, які знаходились на роботах в Німеччині
від 1940 до 1945 року:**

1. Ардан Анна,
2. Ардан Марія,
3. Ардан Михайло
(син Миколи),
4. Ардан Михайло
(син Івана),
5. Барна Настя,
6. Бодинчак Степан,
7. Богуш Данило,
8. Богуш Степан,
9. Бутель Анна,
10. Бутель Микола,
11. Бугель Михайло
(син Івана),
12. Бугель Михайло
(син Степана),
13. Бутель Настя,
14. Гудак Марія,
15. Гудак Настя,
16. Гавчик Михайло,
17. Гавчик Стефан
(син Василя),
18. Гавчик Стефан,
19. Думчак Петро,
20. Дупнак Петро,
21. Зозуля Афтанасий,
22. Каліта Йосиф,
23. Каліта Настя,
24. Кельо Настя,
25. Котанчик Микола,
26. Куцаба Степан,
27. Лигус Михайло,
28. Мудрий Андрій,
29. Мудрий Іван,
30. Мудрий Михайло,
31. Низінський Микола,
32. Пиртко Дмитро,
33. Повх Іван,
34. Попівчак Гриць,
35. Попівчак Микола,
36. Попівчак Михайло,
37. Попівчак Федір,
38. Савина Михайло,
39. Романчак Іван,
40. Савончак Василь,
41. Сивулич Михайло,
42. Солинка Анна,
43. Стояловський Іван,
44. Тишко Анна,
45. Тишко Антін,
46. Тишко Гриць,
47. Федак Марія,
48. Федак Степан,
49. Федак Федір,
50. Хамула Анна
(дочка Івана),
51. Хамула Анна
(дочка Нестора),
52. Хамула Василь,
53. Хамула Гриць,
54. Хамула Єва,
55. Хамула Параска,
56. Чомко Марія,
57. Шандровський Павло,
58. Шпак Іван,
59. Шпак Іван (син Миколи),

60. Шпак Іван (син Пилипа),	65. Штельма Іван (син Миколи),
61. Шпак Марія,	66. Штельма Марія,
62. Штельма Антін,	67. Штельма Микола,
63. Штельма Василь,	68. Штельма Михайло,
64. Штельма Іван,	69. Штельма Федір.

Список людей села, що загинули під час фронту з осені 1944 до середини січня 1945 року (список був складений у 1995 році):

1. Биндас Іван,	16. Мишковський Іван,
2. Бряшко Іван,	17. Мишковський Федір,
3. Бутель Анастазія,	18. Пекера Іван,
4. Бутель Василь,	19. Пиртко Настя,
5. Бутель Іван ,	20. Пиртко (дитина),
6. Буряк Настя,	21. Прокопик (мати),
7. Василенко Михайло (дитина),	22. Савина Анна,
8. Гардиш Микола,	23. Савина (дитина),
9. Гавчик Василь,	24. Савина Іван ,
10. Деміденко (правосл. свящ.),	25. Сивулич Василь,
11. Дупнак Анна,	26. Скаско Єва,
12. Дупнак Марія,	27. Федак Іван (школляр),
13. Коцьо Дмитро,	28. Хавик Іван,
14. Майба Іван,	29. Хамула Андрій,
15. Майба Йосиф,	30. Ханас Настя,
	31. Щерба Василь.

Список господарів села, які були виселені під час акції «Вісла»:

1. Бакан Василь,	7. Сенчак Іван,
2. Білик Михайло,	8. Федак Михайло,
3. Бряшко Яків,	9. Федак Федор,
4. Дитко Гриць,	10. Филипко Василь,
5. Дитко Марія,	11. Щерба Емілія з Чомків.
6. Мудрий Данило,	

Білик Михайло – це брат священика Миколи Білика, а Бакан Василь, очевидно, житель Крампни. У 50-х роках була деяка мож-

ливість повернувшись із західних земель Польщі у рідні сторони. До Полян повернувся тільки Сенчак Іван з родиною.

Слід відзначити неординарний вчинок римо-католицького священика зі Змигорода Владислава Фіндиша, в чиїй парохії було село Поляни. Він видавав фіктивні метрики не римо-католикам про їхнє хрещення в римо-католицькій церкві. Така «грамота» рятувала людей від акції «Вісла». Зрозуміло, що така практика не могла бути всім доступна. Після закінчення депортацийник акції він заявив людям, що така «метрика» їх ні до чого не зобов'язує.

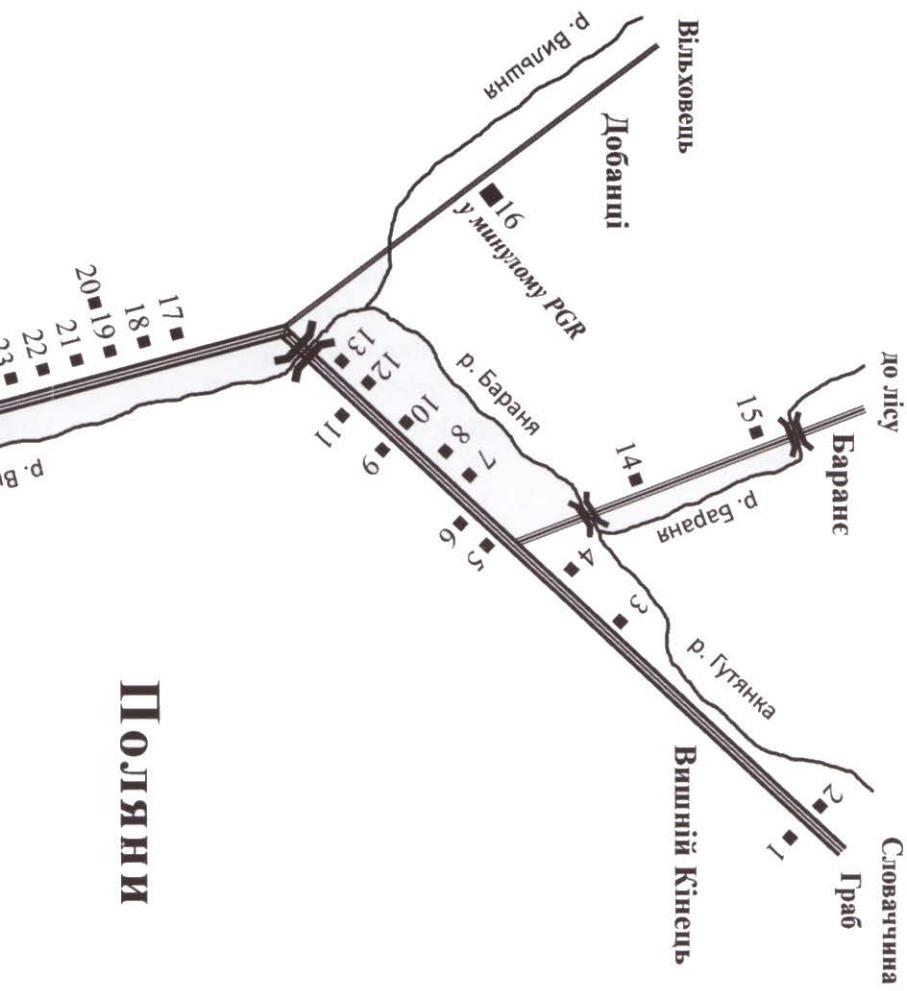
Список господарів та окремих осіб, які залишились в Полянах після депортациї та акції «Вісла»:

1. Бенда Василь,	14. Кровіцький Іван,
2. Богуш Гриць,	15. Кук-Цинкель Єва,
3. Богуш Степан (одинокий),	16. Кутік Марія,
4. Бромірський Михайло,	17. Куцаба Анна,
5. Бряшко Іван (одинокий),	18. Мишковська Анна (одинока),
6. Бугель Анастазія,	19. Мишковська Марія,
7. Василенко Анна (одинока),	20. Нестеряк Олена,
8. Гавчик Іван (одинокий),	21. Повх Андрій,
9. Зарослінська Пайза,	22. Попівчак Анастазія (одинока),
10. Зарослінський Михайло,	23. Савончак Федор,
11. Здзеба Василь,	24. Савина Марія,
12. Зелінська Анна (одинока),	25. Скородинський Михайло.
13. Копча Тереза,	

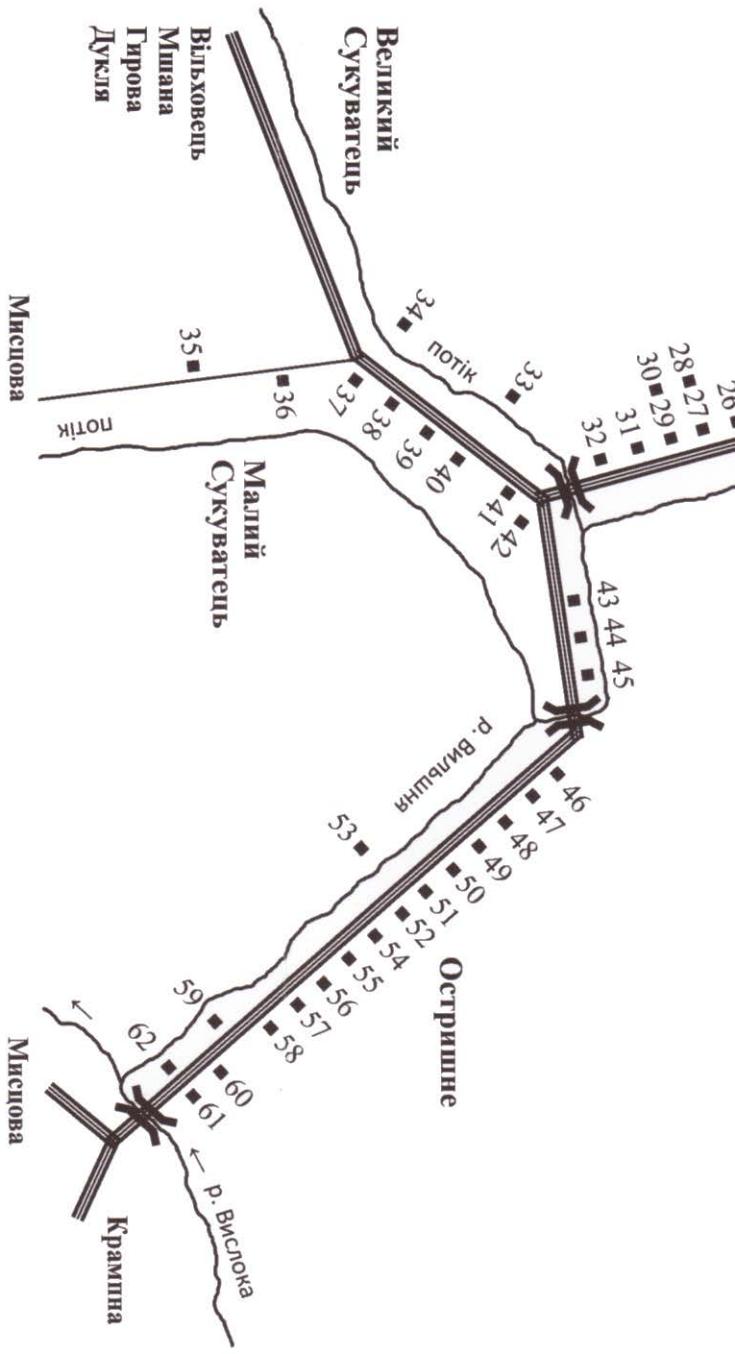
Повернулись з України:

26. Барна Улька	29. Думчак Марія з сестрою
27. Бернацька Параскевія	30. Кендзеравський Петро
28. Бутель Анна з дітьми	31. Шпак Анна

И ИКГО III

**СХЕМА РОЗТАШУВАННЯ ГОСПОДАРСТВ
СЕЛА СТАНОМ НА 2010 РІК**

*Список господарів сучасного села Поляни (*див. карту-схему):*

ЗА РОЗТАШУВАННЯМ

1. Буд. працівників лісу
2. Лісничівка «Поляни»
3. Сальва Марія
4. Зборовський Станіслав
5. Пакля Юзеф
6. Бернацький Юзеф
7. Фрінцко Стефан
8. Мацейчик Анджей
9. Дзядош Ян
10. Мацейчик Станіслав
11. Зборовський Станіслав
12. Міхаляк Войцех
13. Школа
14. Сальва Ян
15. Гавчик Микола
16. Вінярський Альфред
17. Дзядош Роман
18. Мишковський Михайло
19. Бугель Анастазія
20. Орловські Ян
21. Кендеравський Іван
22. Бромирський Чеслав
23. Чомко Стефан
24. Серняк Казимир
25. Церква з плебанією
26. Крамниця
27. Станош Тадеуш
28. Бугель Теодор
29. Пабіш Юзеф
30. Пабіш Ян
31. Бернацька Іrena
32. Зарослінська Яніна

ЗА АЛФАВІТОМ

41. Баволяк Болеслав
50. Бендас Адам
56. Бернацька Елеонора
31. Бернацька Іrena
60. Бернацький Станіслав
58. Бернацький Ян
6. Бернацький Юзеф
52. Бльок Юзеф
62. Бованко Григорій
47. Богуш Славомир
22. Бромірський Чеслав
1. Буд. Прац. Лісу
19. Бутель Анастазія
33. Бутель Іван
28. Бутель Теодор
16. Вінярський Альфред
15. Гавчик Микола
34. Делімата Ян
45. Дзядош Марія
17. Дзядош Роман
9. Дзядош Ян
26. Крамниця
49. Зарослінський Іван
32. Зарослінська Яніна
4. Зборовський Станіслав-1
11. Зборовський Станіслав-2
51. Здзєба Станіслав
21. Кендеравський Іван-1
37. Кендеравський Іван-2
35. Кендеравський Микола
44. Кендеравський Петро
43. Коруц Іван

33. Бугель Іван	46. Коруц Станіслав
34. Делімата Ян	61. Кровіцький Іван
35. Кендзеравський Микола	2. Лісничівка
36. Мишковська Анна	8. Мацейчик Анджей
37. Кендзеравський Іван	10. Мацейчик Станіслав
38. Сенчак Іван	42. Мацейчик Ян
39. Пєкнік Броніслав	12. Міхаляк Войцех
40. Повх Іван	36. Мишковська Анна
41. Баволяк Болеслав	18. Мишковський Михайло
42. Мацейчик Ян	20. Орловскі Ян
43. Коруц Іван	30. Пабіш Ян
44. Кендзеравський Петро	29. Пабіш Юзеф
45. Дзядош Марія	5. Пакля Юзеф
46. Коруц Станіслав	39. Пєкнік Броніслав
47. Богуш Славомир	55. Петенко Микола
48. Сенчак Михайло	40. Повх Іван
49. Зарослінський Іван	3. Сальва Марія
50. Бендас Адам	14. Сальва Ян
51. Здзєба Владислав	38. Сенчак Іван
52. Бльок Юзеф	48. Сенчак Михайло
53. Янковський Юзеф	24. Серняк Казимир
54. Скородинський Станіслав	59. Скородинська Анна
55. Петенко Микола	54. Скородинський Станіслав
56. Бернацька Елеонора	27. Станош Тадеуш
57. Файкс Станіслав	57. Файкс Станіслав
58. Бернацький Ян	7. Принцко Стефан
59. Скородинська Анна	25. Церква
60. Бернацький Станіслав	23. Чомко Стефан
61. Кровіцький Іван	13. Школа
62. Бованко Григорій	53. Янковський Юзеф

Де сьогодні в Україні проживають нащадки тих полянчанів, хто був на роботах в Німеччині і тих, хто був депортований?

Ті, що на час закінчення війни находились в Німеччині, в основному розсіялись по всьому білому світови, але основна їхня кіль-

кість опинилася у США та Канаді. Частина повернулась в село і була депортована.

У Польщі, де групові поселеня родин депортованих по акції «Вісла» передбачливо були виключені, люди так і залишились розсіяні по заходу Польщі. До села повернулась тільки одна родина. З України до села повернулось шість родин (див. списки в додатках).

В Україні розсіяння полянських родин має інші причини: фронт, який проходив селом з осені 1944 до половини січня 1945 рр., розкидав родини селян по навколошніх селах звідки вони, позбавлені майна, виїжджали до України часто без майнових евакуаційних документів. Це в основному ті, хто був депортований в кінці 1944 та навесні 1945 рр. Їх депортували у різні області сходу та півдня України.

За даними матеріалів Львівського обласного державного архіву депортация села Поляни до України у 1944-46 рр виглядає слідуючим чином: всього до України (УРСР) було депортовано 185 родин з кількістю населення приблизно 700 осіб. З них у Дніпропетровську область 8-ма ешелонами з номерами ешелонів 3, 1, 4, 18, 21, 24, 26, 36 було депортовано 79 родин кількістю 344 особи. В деську область 3-ма ешелонами з номерами ешелонів 29, 9, 32 – 18 родин кількістю 65 осіб. У Тернопільську область (в документах фігурує Львівська область) одним ешелоном було депортовано 69 один кількістю 292 особи.

В архівних документах фігурує також орентовано 18 родин, що представлені одною особою. Це в основному люди, які були на роботах в Австрії та Німеччині (в документах це відмічено як отанне місце проживання), повернулись в рідне село і, не заставши своїх батьків, що були евакуйовані скорійше, евакуювались до них. У приведені у додатках списки ці люди як окремі господарі не включені.

Депортовані влітку 1945 року опинились здебільшого на Тернопільщині і найбільш компактним місцем проживанням слід вважати село Остап'є. Тут до безпосередньо переселених приїхала частина родин, що поверталася зі сходу та півдня України. Станом на середину 1946 року в селі Остап'є опинилось біля 35% господарів села Поляни. Однак не всі полянські господарі Остап'є

оселились тут на постійно – деято з них продовжив шукати країції долі в інших краях.

До матеріалів з переселення, що знаходяться у Львівському обласному архіві, слід віднести з деякою пересторогою ось з яких причин: у списки депортованих попали прізвища господарів, яких в Полянах не було. І разом з тим в списки не попали господарі, які із-за фронтової ситуації на момент депортациї в село ще не повернулися. Вони, очевидно, з місць тимчасового проживання депортувались до України. Хоч в евакуаційних документах, що видавались родинам, вказувались село звідки родина депортувалась і село пістійного проживання. (Списки депортованих наведені в додатках).

Село Остап'є стало також осідком переселенців з інших сіл Лемківщини. Наводимо перелік таких сіл та стислий перелік родин із них:

Село Вільховець – дві родини: Торопило та Федак.

Село Воля Нижня – десять родин: Волошинович, Марин – дві, Пелещак, Фучила – чотири, Шубяк, Ядовський.

Село Жидівське (під час німецької окупації розглядалось питання пейменування села на Гаї) 14 родин: Васько, Кец – дві, Корба, Кулинич, Мишковських – три, Павелчак, Свіржко, Солинка – дві, Фринцький.

Село Котань – три родини: Баволяк – дві, Феш.

Село Мисцова – п'ять родин: Бакан, Здзєба, Ревак, Репак, Тирпак.

Село Тиханя – дві родини: Давид, Жидяк..

Село Терстяна – одна родина: Дитиняк.

За даними В. Кубайовича на початку 30-их років минулого століття в селі Остап'є проживало 3040 мешканців. Серед них 1360 українців, 80 поляків, 120 колоністів, 1450 латинників (це римо-католики, чия розмовна мова була українська), 30 жівів. Входило село до Скалатського повіту, куди входили також міста Грималів (чи Гримайлів) та Підволочиська.

На закінчення розповіді про Остап'є хочеться запропонувати переселенцям села (а це не тільки лемки) та їхнім нащадкам подумати про встановлення у селі пам'ятного монумента на відзначення депортациї в Україну, на якому були б перелічені назви всіх сіл,

з яких станом на 1946-й рік у селі Остап'є проживали їхні уродженці. Такий пам'ятник мав би стати окрасою та гордістю села, бо ж не хлібом єдиним живемо.

Список господарів села Поляни, які опинились в селі Остап'є:

1. Ардан Анна	30. Дитко Максим
2. Ардан Григорій	31. Дулеба Анастасія
3. Ардан Микола	32. Думчак Іван
4. Барна Дмитро	33. Дупнак Петро
5. Бендас Єва	34. Зозуля Анна
6. Биндас Іван	35. Казимир Григорій
7. Богуш Василь	36. Котанчик Анна
8. Богуш Іван	37. Каплун Іван
9. Богуш Петро	38. Лигус Микола
10. Бряшко Анастасія	39. Майба Марія
11. Бугель Андрій	40. Матала Григорій
12. Бугель Емілія	41. Матала Кирило
13. Бугель Іван	42. Мишковський Василь
14. Бугель Йосип	43. Мишковський Іван
15. Бугель Петро	44. Мудрий Іван-1
16. Бугель Степан	45. Мудрий Іван-2
17. Бугель Федір	46. Мудрий Микола
18. Буряк Анастасія	47. Оренич Микола
19. Буряк Михайло	48. Попівчак Іван
20. Буряк Степан	49. Попівчак Микола
21. Василенко Анна	50. Попівчак Михайло
22. Вергала Михайло	51. Прокопик Григорій
23. Вишневський Теодор	52. Прокопик Михайло
24. Гудак Павло	53. Роговський Юрій
25. Гудак Василь	54. Романчак Григорій
26. Гавчик Василь	55. Ружиляк Федір
27. Гавчик Ксеня	56. Савончак Іван
28. Гроздяк Іван	57. Савончак Марія
29. Дитко Іван	58. Сивулич Михайло

59. Сивулич Пелагія	67. Штельма Василь
60. Скаско Афтанасій	68. Штельма Іван
61. Стояловська Єва	69. Штельма Яків
62. Стояловський Іван	70. Штельма Михайло
63. Ханас Василь	71. Шпак Данило
64. Чомко Михайло	72. Шпак Микола
65. Шандровська Марія	73. Яценік Михайло
66. Штельма Анастасія	

Серед уроженців села були люди, які залишили по собі певний слід. А саме:

– Данило Стакура (жителів села з цим прізвищем звали Штакура, очевидно, від німецького *st=шт*) (1860-1938), адвокат. Гімназію закінчив у Перемишлі, юридичні студії у Львові. Працював адвокатом у Перемишлі, Тернополі і Самборі. У 1891 році заснував у Самборі філію «Просвіти». Закладав такі філії в багатьох селах на Львівщині. Організував курси для неписьменних, засновував крамниці, торговельні спілки. Організатор концертів, фестивалів на народні цілі. Посол віденського парламенту у 1907 році. У 1915 році був вивезений до Росії. Після жовтневого перевороту повернувся в Берегово, що на Закарпатті. Власний будинок у Самборі віддав безкоштовно музею «Бойківщина», якому також подарував чисельні експонати. Був прихильником музею «Лемківщина» у Сяноці.

– Священничий рід Арданів, першим з яких був о. Микола Ардан (нар. 1808 р., висъв. 1839 р.) – парох в селі Поляна Затварницького деканату повіту Устрики Долішні. Його син Іван (нар. 1837 р., висъв. 1862 р.) – парох у селі Циків, був вбитий сином місцевого поміщика. Ще один священик з цього роду Володимир Ардан. Вже будучи священиком, він з 1910 року працював професором фізики і математики у жіночій гімназії в Перемишлі, а від 1911 року – в гімназії в Сокалі (професорами в той час офіційно іменувались викладачі гімназій). Від 1928 року він парох в селі Ждиня. Як дізнаємось з матеріалів читальні ім. М. Качковського в Ждині, він активно проводив українофільську лінію. Так в газеті «Земля і воля» № 4 від 3. II. 1935 р. з кринами говориться, що «в часі Різдвяних свят ходили по селі колядники зі звіздою. Одні

колядували на нашу читальню ім. М. Качковського, другі ходили від «коровячої Справи», треті від «Дзвіночка». Ті дві послідні групи колядників, то прихильники нашого запеклого пароха вікрайнця (очевидно, українця, – авт.). ...Наш «вітець» вікрайнєць В. Ар(дан) (в оригіналі є В. Ар, – авт.) боїться, щоби його вікрайна не пропала в нашій Ждині». Дальше говориться, що за його ініціативою намовляли людей, що нам непотрібно лемківського єпископа (справа, очевидно, торкається відлучення Лемківщини від перемишльської єпархії та створення для Лемківщини Апостольської адміністрації в Риманові, – авт.).

– Данило Роговський 1935 р. н. – доцент Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького.

– Олексій Стояловський – полковник радянської армії.

– Ярослав Хамула, коріння якого є Поляни – полковник російської армії.

– Василь Хамула, коріння якого є також Поляни – полковник українських збройних сил.

– о. Василь Гавчик – полковник-капелян польського війська для православних віруючих.

ШКІЛЬНИЦТВО

Найдавніша згадка про шкільництво в Полянах, яку автор знайшов в архівах, датована 1828 роком, коли в селі діяла парафіяльна школа; від 1861 року діяла приходська школа; від 1897 року – державна (етатова) школа; від 1911 року – однокласова школа «о двох силах» (вчителях); від 1925 року – двокласова школа.

Мовою навчання у приходській та парохіяльній школах, де вчителювали в основному дяки, була церковно-словянська. Від 1897 до 1925 року у державній школі мовою навчання стала руська (тобто українська). У 1925 році запроваджується двомовне навчання – українською та польською мовами. Нововведення селяни зустріли з деяким спротивом, який очолював священик Михайло Величко, війт Антон Штельма та громадський писар Теодор Вишневський. На цьому мовне питання навчання не вичерпалось – урядові чини та нечисленна польська громада села почали вимагати навчання однією мовою – польською. Однак той факт, що дітей поляків у селі було надто мало, завадило здійсненню цього заходу.

У 1936 році у навчальну програму вводиться лемківський буквар, де багато слів для нас, дітей, були незрозумілими. Єдиного лемківського словника не існувало.

Офіційні польські джерела пояснюють, що «населення не-знакоємо з руською мовою, а послугується лемківським діалектом (*narzeczem*), що складається з польської, руської і словацької мови (*gwary*) з польським акцентом».

Нижче наведено національний та конфесійний перелік селян на середину 20-их років минулого століття.

Національний перелік:

Русини – 854 особи;

Поляки – 52 особи;

Жиди – 9 осіб;

Різних – 4 особи.

Конфесійний перелік:
Греко-католики – 857 осіб;
Римо-католики – 41 особа;
Ізраїльтяни – 9 осіб;
Різних – 3 особи.

Доречно буде тут сказати, що вчителька (дружина керівника школи Зигмунта Вавщака) Гелена Вавщакова – дочка священика, записана як полька, відвідувала церкву греко-католицького віровизнання.

У 1922-23 н.р. кількість дітей шкільного віку була 130 осіб (відвідувало школу 118); у 1923-24 н.р. – дітей шк. віку було 116 осіб (відвідували школу всі). У той же час в сусідніх селах Гирові, Вільхівці, Вильшни, Смеречному школи не працювали через відсутність належних приміщень.

В 1940 році в місті Дукля була відкрита державна семирічна українська школа, у якій можна було отримати освіту за 5-ий, 6-ий і 7-ий класи. У ній в 1940-44 роках навчалось багато лемківських дітей з сіл Дуклянщини, а саме: Барвінок, Вільховець, Гирова, Завадка Риманівська, Зиндрanova, Камянка, Крампна, Мисцова, Мшана, Поляни, Терстяна, Тилява, Тиханя і не тільки. За час існування цієї школи відбулося два випуски. Про якісний рівень навчання у ній свідчить те, що майже всі її випускники в наступні роки здобули середню і вищу фахову освіту. З села в ній навчались такі учні: Теодор Шпак, Павло Хавик, Тарас Федак, Іван Федак, Микола Федак, Антін Тишко, Іван Савончак, Степан Мудрий, Степан Гавчик, Іванка Ардан та Володимир Ардан.

Запам'яталось з тих часів те, як ми 12-15 річні юнаки чи не кожної суботи йшли додому, а в неділю повертались назад, доляючи по 18 км шляху в одну сторону. Влітку ми вибиравали трошки коротший шлях – через гори.

Про дещо байдуже ставлення батьків до навчання своїх дітей свідчить уже усталений вираз: «вчи не вчи – всерівно ксьондзом не буде». Для «кращого виховання» батьки при записі дитини до школи часто давали настанову вчителю: «пане, бийте!».

ЦІСАРСЬКІ МЕТРИКИ

За часів Австрії було складено перші поземельні кадастри Галичини (перепис та економічна оцінка земельних угідь). Вказаний кадастр разом з переписом господарств села з їхніми ґрунтами складає суть цісарськоїх метрик. Таких метрик було дві – Йосифінська (1785-1788 рр.), що названа іменем австрійського імператора Йосифа II та Францисканська (1819-1822 рр.), що названа відповідно іменем імператора Франца I.

У метриках зроблено облік ґрунтів розмір врожаю зернових та сіна. На цій основі визначався розмір податку.

В цих метриках кожному господарю присвоєно кодовий номер, вказано називу ріллі та площу земельних угідь, якими володів господар на ріллях. Площа визначена в моргах та квадратних сажнях (1 морг становить 1600 квадратних сажнів, один сажень – 1,897 метра, відповідно 1 квадратний сажень – це 3,5986 кв. м. Звідси не складно підрахувати, що площа 1 морга – це 57,58 арів). Уся орна земля разом з сінокосами та пасовиськами села була поділена на 30 рілей, кожна з яких мала свою називу (в основному за прізвищами окремих господарів).

В узагальнений список господарів внесено їхні кодові номери, сумарна кількість рілей на яких господар має угіддя та сумарна кількість угідь на ріллях.

Наприклад, Шпак Василь (порядковий номер у списку господарів «113») має кодовий номер 90, поле у 7 ріллях, сумарну кількість угідь 8.

Подано також список господарів села, що з'явилися у Францисканській метриці, прізвищ яких не було у Йосифінській метриці, а також список господарів-скаржників, яким, на їхній погляд, було неправильно нараховано податок.

У метрики також внесено показники обсягу врожаю зерна господаря, кількість накошеного сіна та отави. Врожай зернових вимірювався в кірцях (один корець – це 120 літрів), а сіна й отави – в центнерах. Сіяли селяни жито, ячмінь та овес. Зроблено грошовий розрахунок всього врожаю, з якого вираховувався податок. Оскільки метрика – це рукописні дані про село обсягом в триста і більше сторінок, навести всі дані в нашій книжці є нереально, тож зроблено вибірковий аналіз матеріалів, які, на наш погляд, можуть найбільше зацікавити читачів (всі списки, пов’язані з метриками, наведені в додатках ст. 74, 77, 82).

ТАЛЕРГОФ

Талергоф (Talerhof), одна з найтрагічніших сторінок історії Лемківщини та Галичини взагалі – це концентраційний табір в Австрії, недалеко від міста Грац, який був заснований у вересні 1914 року. Тоді ж і прибув перший ешелон з в'язнями. В'язнями були люди практично з усієї Галичини, Буковини та Закарпаття. Табори також були відкриті у містах Терезін (Terezin), Шпільберг (Spielberg), Лінц (Linz), Шваз (Schwaz). Арештовували і засилали в основному священиків, вчителів, урядовців, молодь, а також свідомих селян. Слід сказати, що питання створення концтабору у властей не виникло раптово. Так, вже за декілька років до війни, коли відносини з сусідньою Росією ставали все більш напруженими, австрійська влада за участі місцевих адміністрацій почала збирати інформацію про потенційних ворогів цісарства. Арешти почалися незадовго до оголошення всезагальної мобілізації в 1914 році.

Вже в перші місяці війни за вироками польових судів в Галичині та на Буковині було розстріляно та повіщено більше тисячі осіб. У самому концтаборі внаслідок жахливих санітарно-гігієнічних умов, тифу та інших хвороб померло 1757 (за іншими даними 1767) осіб.

Значною мірою до талергофської трагедії спричинились галицькі москвофіли, в т.ч. лемківські. Так 11 серпня 1914 року група москвофільських діячів (Ю. Яворський, М. Глушкевич та інші) заснували у Києві «Карпаторусский освободительный Комитет». Цей комітет тісно співпрацював з головним командуванням царської армії. Члени комітету уклали брошуро-довідник під назвою «Современная Галиция. Этнографическое и культурно-политическое состояние её в связи с национально-освободительным движением». З грифом «Совершенно секретно. Только для офицеров Рус-

ской Армии». У брошури подали повну інформацію про москово-фільські установи та осіб, на які можуть розраховувати царські війська. Брошуру отримали всі царські офіцери. Однак обставини змінилися й російська армія змушена була відступати з Галичини. Згаданий довідник потрапив у руки австрійського командування. Інформація з довідника була в значній мірі причиною масових репресій. Отже, посеред тих, хто причетний до талергофської трагедії, були, на жаль, і лемки-московофіли.

Список громадян села - в'язнів Талергофу:

1. о. Микола Феленчак
2. Афтанасій Яценік
3. Микола Федак
4. Федір Мишковський
5. Данило Дитко.

ЯВОЖНО

Концентраційний табір Явожно (Jaworzno) був створений 1 травня 1945 року на базі німецького КТ SS – Lager Dachsgrube, філіялу Освенцим (Auschwitz), змінивши тільки гасло над брамою «Arbeit macht frei» (праця робить вільним) на гасло «Praca uszlachetnia chłowieka» (праця облагороджує людину). Після німецької окупації він залишився незнищеним. Табір складався із 15 дерев'яних бараків та муркованих об'єктів: лазні, кухні, шпиталю, пральні, майстерень і складів. Він був обгороджений подвійним кільцем колючого дроту, підключенного до високої напруги. Всередині знаходилося кільканадцять муркованих веж з автоматами та рефлекторами. Північна частина тaborу була відгороджена муром висотою в 5 м. Українців та лемків (такий поділ домінує в польській літературі, – авт.) від початку існування тaborу налічувалось 43 особи серед 2314 в'язнів. Відтак туди скеровували людей, яких підозрювали у співпраці або симпатіях до ОУН та УПА. Пізніше туди почали скеровувати українську інтелігенцію, греко-католицьких священиків та осіб, що підозрювали за часів акції «Віслі». Фактичних членів УПА судили польові або окружні суди.

Перший транспорт з в'язнями (16 осіб) прибув 4 травня 1945 року з Сянока, а особою вписаною під № 1 була Марія Баран. В таборі застосовували психічні та фізичні тортури. Загалом у ньому перебувало 3873 в'язнів (2881 українець – в т. ч. 823 жінки, 22 греко-католицькі та 5 православних священиків). Померло 162 особи.

Останніми в'язнями, яких привезли до тaborу, були 112 вояків УПА, яких спіймали в Чехословаччині під час їхнього пробирання на Захід. Але по двох днях їхнього перебування, вони були пере-

транспортувані до Krakova, а відтак більшість з них була засуджена до смертної кари.

З весни 1948 року поступово почали звільняти в'язнів за винятком духовних осіб, яких затримали аж до 15 лютого 1949 року. Їх вивозили до тюрми в Грудзядзу. Офіційно для української та лемківської людності табір зліквідовано 8 січня 1949 року.

Список громадян села – в'язнів Явожно:

1. Богуш Гриць
2. Буряк Михайло
3. Гавчик Іван
4. Зарослінський Станіслав
5. Мишковська Марія
6. Повх Андрій
7. Повх Микола – син
8. Файкс Станіслав.

ПРО ТОВАРИСТВО «ПРОСВІТА»

У 20-их роках минулого століття були зроблені спроби відкрити в Полянах читальню товариства «Просвіта». Про це засвідчено у листі мешканця Полян Івана Хавика до Головної управи «Просвіти» у Львові від 5 жовтня 1927 року, в якому він пише: «живучи у глухій закутині нашої галицької західної частини України, не в силі було мені довідатися що-небудь о життю нашого українського народу... Мушу ще від душі щиро признатись, що в наших околицях на Лемківщині велася перед війною і тепер ще ведеться політика кацапсько-московофільська».

Позитивним моментом, як відзначено в листі, є повернення в 1921 році до Полян з України молодого господаря Теодора Федака, який відновив українські традиції у житті села і мав бажання на цій ниві працювати й надалі. На той час він вже багато зробив як у рідному селі, так і в інших селах. Але Т. Федак не міг багато уваги приділяти просвітницькій роботі, бо був бідним, а отже мусів важко працювати, щоб прогодувати родину. У листі є прохання до львівської «Просвіти» про надання матеріальної допомоги Т. Федакові.

Автор листа повідомляє, що «добре слово про Т. Федака можуть сказати о. Юліян Боберський – парох з Яблониці Польської, о. Головач – катехит у Боську, а також інженер Боберський зі Львова». Лист підписаний І. Хавиком, але, можливо, був складений священиком Стефаном Білим. У листі-відповіді Управи зазначено про можливе надання такої допомоги Т. Федакові.

В архіві зберігся також лист від 22 листопада 1927 року того ж Івана Хавика до львівської «Просвіти» з проханням надіслати післяплатою літературу та необхідні матеріали з метою заснування читальні «Просвіта» у Полянах.

Однак матеріали, що б підтверджували заснування читальні «Просвіта» в селі не знайдено. Є лише непрямі докази того, що були спроби створити таке товариство. Про це свідчить лист православного священика Філарета Білоцерківського до Головної управи общества ім. М. Качковського у Львові з проханням «постілити з підписанням статуту тому, що одночасно в Полянах передбачається відкриття товариства «Просвіти», що є небажаним». Другим доказом є вище наведений лист від 22 листопада 1927 року того ж І. Хавика.

Очевидно, між українофілами та москвофілами розгорнулася боротьба за вплив на свідомість селян, в якій перемогли москвофіли. До речі, Іван Хавик, місцевий активіст, у 30-их роках очолював читальню товариства ім. М. Качковського в Полянах.

ЧИТАЛЬНЯ ІМЕНІ МИХАЙЛА КАЧКОВСЬКОГО

За даними Шематизму (єпархіальний довідник) за 1906 рік, то у 1903 році в Полянах була заложена читальня ім. М. Качковського. Вірогідно, вона була створена за сприяння отця Миколи Феленчака і зліквідована під час першої світової війни.

Першим повідомленням про створення читальні в Полянах був лист за підписом Йосифа Каліти та Івана Хавика на ім'я голови Управи товариства ім. М. Качковського у Львові. У ньому повідомлялося, що «собраніє», яке відбулося «29 июня основало читальню им. М. Качковского». Про діяльність читальні ім. М. Качковського в Полянах у 1903 році в архівних матеріалах не повідомляється.

Засновниками читальні були:

- св. Філарет Білоцерківський;
- Марія Білоцерківська;
- Дмитро Мудрий;
- Данило Мудрий;
- Михайло Савончак;
- Йосиф Каліта;
- Іван Мудрий;
- Микола Федак;
- Іван Хавик;
- Стефан Гардиш;
- Федор Чомко.

Ще в одному листі говориться про затвердження статуту. Цей процес, очевидно, затягнувся, тому що у листі від 25 січня 1933 року на адресу «Ощества им. М. Качковского» Філарет Бі-

лоцерківський (на плебанії якого часто відбувалися засідання керівництва читальні) просив поспішити з підписанням статуту, щоб запрацювала читальня, що, в свою чергу, відіб'є бажаючим охоту відкрити читальню «Просвіта».

У листі від 3 лютого 1935 року написано, що дня 22 січня 1935 року відбулося загальне зібрання членів читальні ім. М. Качковського, на якому обрано Управу читальні у такому складі:

голова – Йосиф Каліта;

заступник – Іван Мишковський (син Гриця);

скарбник – Гриць Ардан;

бібліотекар – Михайло Штельма;

секретар – Гриць Тишко.

Одним з членів був поляк, керівник народної школи, який цю дату зібрання називає датою заснування читальні ім. М. Качковського в Полянах. У члени читальні записалось 35 осіб. Встановлено вступний внесок у розмірі 50 гр, річний внесок – 1 зол. У тому ж листі є прохання надіслати «вандруючу» бібліотеку і дати пораду, які газети передплачувати. В листі від 3 червня 1935 року зазначено, що «26 травня 1935 року відбулися загальні збори аби вибрати нову управу». А також повідомлено, що «наш перший голова Йосиф Каліта відбуває якусь кару, а заступника Івана Мишковського і секретаря Гриця Тишка від обов'язків звільнено за невиконання своїх обов'язків».

Замість вибулих обрано:

голова – Іван Хавик;

заступник – Зигмунт Вавщак;

секретар – Василь Савина.

До контрольної комісії обрані:

– Іван Дитко;

– Данько Богуш.

Книжок в читальні було 46.

У листі від 1 грудня 1935 року написано, що 1 грудня 1935 року обрано нову управу читальні:

голова – Іван Хавик;

заступник – Іван Штельма;

скарбник – Іван Мудрий.

До контрольної комісії увійшли:

– Іван Стояловський;

– Данько Богуш.

За матеріалами звіту про роботу читальні станом на 31 грудня 1936 року кількість членів на початок цього ж року становила 32 особи, прийнято 8 нових членів, вибуло – 11, залишилось – 29 (спісок членів, що залишились, наведено у додатках ст. 72).

Як записано в архівних документах, кількість членів правління читальні та членів читальні часто змінювалась, до речі, її діяльність їхня була пасивною. Уже у квітні 1936 року, наприклад, із списку членів були виключені:

1. Йосиф Каліта;
2. Гриць Тишко;
3. Іван Стояловський;
4. Іван Мишковський;
5. Петро Здзеба;
6. Василь Савина;
7. Іван Савина;
8. Іван Повх;
9. Стефан Ардан;
10. Володимир Зарослінський;
11. Іван Дитко.

Причини такого рішення, а саме обрання нової управи, наводяться в резолюції зібрання, де відзначено, що «...під проводом бувшого голови Йосифа Каліти ширили в читальні незгоду, протегували українофільство, організували підготовку для заложення собі українського кружка «Сільський господар» і т. і. На тій підставі, щоб не допустити до близької руїни читальні і щоб свободно працювати і освідомлювати запропашене через українських посіпак наше руське село, управа читальні змушенна була перечислених осіб з читальні виключити». Збори закінчилися виконанням гімну Руси «Пора, пора».

Автором цієї резолюції без сумніву був о. Філарет Білоцерків-

ський, оскільки фрази «протегували українофільство» та «українські посіпаки» – явно не з лексикону тогочасного села.

Автор особисто був знайомий з більшістю виключених з читальні, а деякі з них були між собою у родинних зв'язках. Ніякої неприязні між виключеними і рештою членів правління не було помічено. Створюється враження, що події про які тут описано, відбувалися на маргінесі сільського життя. Однак очевидним є те, що привид українства витав Полянами.

Доречним буде сказати, що Ф. Білоцерківський до правління читальні не входив, але був її ідейним натхненником, проте польські власті до нього звертались як до фактичного її керівника. Його слід вважати ініціатором заснування нової читальні в Полянах.

Дані про персональний склад правління читальні, які були обрані 14 грудня 1936 та 21 лютого 1937 рр. наведені у додатках ст. 73.

Очевидно, в селі був організований драматичний гурток, бо в рішенні зборів, що відбулися 21 лютого 1937 року, записано, що «вибрано ролю на представлення п. н. «Майстер Копитко».

У листі від 26 січня 1937 року до повітового старости в Кросні повідомлено, що дня 4 лютого 1937 року відбудуться загальні збори членів читальні в Полянах. Це свідчить про те, що діяльність читальні контролювали органи влади.

Цікавим є лист головної управи «Общества им. М. Качковского» від 29 листопада 1938 року до читальні в Полянах. У ньому негативно оцінено діяльність читальні, зокрема в листі написано: «...мусимо з жалем признати, что Ваша читальня, вместойти до що-раз лучшого, стоит на місци або навіт цофается назад. ...Если в Вашей груди горить искра русского духа, то напевно и Вам жаль на такий стан дивитись». Лист написаний за результатами ревізії, що проводилася 20 серпня 1938 року.

ЦЕРКВА

Греко-католицька церква. Історія цієї церкви в основному відображенна в шематизмах. Шематизми – це щорічні довідники Єпархії (у нашому випадку Перемишльської куди до 1934 року входила вся Лемківщина) про духовне та світське життя селян та міщан всіх її населених пунктів. Вони включали в себе такі дані:

- час проведення єпископських візитацій;
- хто священик та дяк;
- дещо про шкільництво;
- кількість населення та його конфесійний склад;
- питання еміграції;
- відомості про існування товариств: «Просвіта», ім. М. Качковського, «Тверезости»;
- земельні угіддя парохії;
- наявність шпихлірів тощо.

У Шематизмі за 1913 рік зазначено, що «дерев'яна церква св. Йоана Золотоустого в Полянах, збудована у 1677 році, дуже стара і в дуже ліхому стані, а нова мурована церква вже під дахом». Ця інформація продубльована і у 1914 році, коли церква була освячена і відкрита. Стара дерев'яна церква в тому ж році згоріла. Разом з церквою згоріли всі старовинні ікони (в новій церкві їх не було) та вся церковна документація. Кошти на побудову нової церкви в Полянах виділив власник села Зигмунт Манявський, який на цю справу записав своє майно. Але після родинних суперечок на будову церкви залишилось 5 тисяч австрійських корон. У середині церква викінчена не була. Причиною цього міг бути брак коштів, Перша світова війна, або смерть у 1920 році пароха Миколи Феленчака. Однак і в такому стані церква стала гордістю і окрасою села, адже мала незвичну для Лемківщини архітектуру. Архітекто-

ром був інженер Рудницький зі Львова. Керував будівельними роботами інженер Солецький (Solecki) з Дуклі.

Згідно Шематизмів священиками в селі були:

від 1828-1846 року – о. Данило Горбалевич та пенсіонер о. Олексій Мохнацький

від 1847 до 1848 року – о. Теодор Семечка;

від 1848 до 1849 року – о. Йосиф Менцинський;

від 1850 по 1897 – о. Лев Селецький;

від 1898 по 1920 рік – о. Микола Феленчак;

від 1922 по 1923 рік – о. Юліян Боберський;

від 1926 ріку – о. Михайло Величко;

від 1927 по 1928 рік – о. Стефан Білій,

від 1929 по 1934 рік – о. Василь Коляса;

від 1934 по 1938 рік – о. Микола Білик;

від 1938 по 1942 рік – о. Микола Заяць;

від 1942 по 1945 рік – о. Іван Повх;

від 1992 – о. Юліян Кравецький;

о. Іван Галушка;

о. Богдан Кішка.

Парафії в селі Поляни а точніше особі пароха Лева Селецького приділена велика увага у досить обемній архівній Справі Львівського державного історичного архіву. Події відображені у Справі відносяться до періоду 1875-1881 рр. А «завдячуємо» це виключно власнику маєтків у селі графу Яну Манявському. Ним особисто на адресу Галицького намісництва у Львові, у Міністерство освіти та релігії у Відні а також старостою кроснянського повіту (очевидно на прохання графа) за період 1875 – 1881 рр. було подано більше 20-ти звернень, основним змістом яких було категорична вимога усунення отця Селецького з Полян. Йому він приписував глибоке моральне падіння, а справи у судах (на думку графа карні) на протязі 25 років (термін його душпастирства у селі станом на 1875 рік) у «штучний спосіб йому вдається вигравати».

Про існування аморальних чи карних фактів зі сторони о. Селецького можна засмуніватись. Так всі звернення у Намісництві фіксувались, але слідів про будь-яке рішення на звернення графа

не знайдено. Деканом Йоаном Мошковським (парохом у Пере-гримці) листом від 5 липня 1875 року на адресу «Всесвітлайшої та Високопреподобної Консисторії» у Перемишлі спростовуються дані про аморальність о. Лева Селецького. У листі державного прокуратора в Перемишлі від 6 грудня 1876 року говориться, що справу Селецького повернуто повітовому судові в Дукли з висновком, що прокуратура у справах цих не бачить злочину. Не зафіксовано і будь-яких звернень парафіян. Тому весь негатив графа можна сприйняти як особисте несприйняття ним о. Лева Селецького.

Вся ця переписка закінчилась у 1881 році. Графу Манявському на той час було більше 80 років і причиною припинення претензій до пароха могла бути смерть графа. Лев Селецький був парохом у селі Поляни до своєї смерті у 1897 році.

Ще один цікавий момент повязаний з о. Селецьким зафіксований у Справі. Це посилання його на «ніким не відклікане право на випас» на панських полях та лісах худоби та коней. Це право надане князем Людомирським 26 травня 1746 р.

А хочеться завершити огляд Справи на оптимістичній ноті – нащадок графа Яна Манявського Зигмунт Манявський своє майно записав на будову греко-католицької церкви у Полянах, хоч повністю цими коштами скористатись не вдалося.

Серед священиків особливою громадською позицією і активною діяльністю вирізнялися два парохи. Це оо. Микола Феленчак та Михайло Величко.

Найкраща пам'ять про отця Феленчака – це величава церква, що була побудована у 1912 – 14 рр. Не оцінюючи наступного факту, зазначимо, що ним була заснована читальня ім. М. Качковського. У 1906 році засноване Братство тверезості, яке у 1907 році об'єднало 196 членів, у 1908 – 260, а в 1911 році зросло до 300 членів.

Братства тверезости засновували з ініціативи митрополита Сильвестра Сембраторовича, уроженця села Дошиця, з метою боротьби з п'янством у селях. У члени Братства приймали після старанної підготовки і прийняття присяги на Біблії.

Наприкінці варто розповісти – про перших 25 рекрутів, яких

село проводжали на Першу світову війну і яких благословив отець М. Феленчак. Всі вони живими повернулись з війни. Слідуючих років ніхто не благословив – священика в селі уже не було: отець Феленчак знаходився у Талергофі.

Отець Михайло Величко відомий тим, що на сільській сцені ставив п'єси української класики, а з польських джерел відомо, що в 1925 році очолював спротив щодо веденя навчання в школі другою – польською мовою. Випадково вбитий німцями у 1939 році в селі Босько, де він був парохом. Разом з ним вбито багато людей Боська.

Дяками в селі згідно тих же шематизмів були:

від 1830 року – Михайло Головач;
від 1836 – Яків Зозуля;
від 1845 – Василь Ваврикович;
від 1856 – Іван Ялець;
від 1862 – Петро Головач;
від 1867 – Іван Ялець;
від 1914 – Сидор Яценик;
від 1927 – Микола Ардан;
від 30-их років – Михайло Яценик.

Згідно даних за 1882 рік церква мала у своєму володінні:

- 1) орного поля – 29 мрг. 1007 сж. кв. (16,48 га);
- 2) сіножатей – 13 мрг. 346 сж. кв. (7,61 га);
- 3) пасовиськ – 107 мрг. 563 сж. кв. (61.81 га).

У шематизмі, виданому Апостольською адміністрацією у Риманові в 1936 році, наведено такі дані про церковні ґрунти в Полянах (після проведення кількарічної комасації ґрунтів):

- 1) орні поля – 12,31 га;
- 2) сіножаті – 1,34 га;
- 3) пасовиська – 70,82 га;
- 4) ліс – 0,41 га;
- 5) дороги і потоки – 0,14 га;
- 6) поле навколо церкви – 1,05 га.

Повідомлено також про те, що за 1879-1884 рр. відбулися похорони дітей:

- 1) віком від 1 до 7 років – 35;
- 2) від 7 до 15 років – 6;
- 3) від 15 і старші – 105.

За цей же час зареєстровано шлюбів – 44.

Село Поляни в числі 17-ти сіл входило в Дуклянський деканат.

А це такі села:

1. Вільховець.	10. Переґримка.
2. Волиця Цеклинська.	11. Поляни.
3. Граб.	12. Радоцина.
4. Гирова.	13. Ростайне.
5. Дошниця.	14. Святкова.
6. Зиндрanova.	15. Тиханя.
7. Крампна.	16. Тилява.
8. Мшана.	17. Чорне.
9. Мисцова.	

Початок сумним і драматичним подіям навколо церкви поклав фронт між німецькими та радянськими військами, що стояв тут від осені 1944 р. до середини січня 1945 р. Лінія фронту поділила село на дві частини – німці займали її північну частину, совети, відповідно, південну. Церква опинилася в совєтській зоні. Її використовували як пункт спостереження та корегування артилерійського вогню. Це не могло залишатись таємницею для німців і їхня реакція не забарилася – почався обстріл церкви. (Численні пошкодження мурів від прямого попадання артилерійських снарядів та осколків видно на фотографіях).

Через пробоїни в бані дощова вода потрапляла на її дерев'яний каркас, який з часом прогнів і вся баня завалилась. Питання відбудови церкви довго не підіймалось через відсутність коштів, різке зменшення населення в селі із-за депортациї в Україну та акції «Вісла». Антиукраїнська істерія також негативно впливала на можливість відбудови церкви.

У 60-х роках з'явилися кошти і питання відбудови церкви було порушено разом з питанням відкриття православної парафії. Однак, зважаючи на те, що «місцеве населення не хоче православної церкви, а змагається за всяку ціну до організації церкви греко-католицької» прохання відкрити православну парафію в Полянах було відхилене. Правда, у 1966 році це прохання було задоволено.

Хто були ці доброчинці, що дали кошти? Це в основному уродженці села, які під час війни потрапили на роботи до Німеччини, а після війни доля яких закинула на американський континент. Вони достойні того, щоб їхні прізвища були тут зазначені.

Це громадяни США:

1. Савина;
2. Анна Шпак.

Це громадяни Канади:

1. Марія Ардан
2. Пелагея Ардан
3. Михайло Бугель;
4. Степан Гавчик
5. Степан Куцаба;
6. Гриць Хамула;

Сестри Марія та Пелагея Ардан – уроженки села Граб.

Чи всі доброчинці тут названі? Важко дати позитивну відповідь.

Якщо чиєсь прізвище не названо, то це через відсутність інформації. Крім названих доброчинців було багато парафіян в США та Канаді, які на відбудову церкви робили також внески. Всі вони також заслуговують згадки та подяки.

Для відбудови святині був створений церковний комітет, до якого увійшли як православні так і греко-католики. Головою комітету обрали Івана Гавчика, членами комітету – Михайла Ридзанича (священик), Анну Буряк (з Василенків), Анну Богуш (з Мишковських), Василя Фринцка, Петра Мишковського, Миколу Бендаса, Івана Сенчака, Стефана Богуша, Івана Повха та Петра Кендеревського.

Штучні перепони, а саме небажання продати необхідний лісоматеріал, чи відмова, наприклад, порізати його, вдалося перебороти, тому відновлювальні роботи йшли швидкими темпами. Керував

роботами інженер Солецький з Дуклі. Виконувала роботи бригада Войцеха Дубеля з Івлі та церковний комітет на чолі з Іваном Гавчиком і селяни.

На добре слово подяки заслуговує одна неординарна особа – людина, яка давала прихисток багатьом приїжджим, що відвідували Поляни, чий приїзд був пов’язаний з церковними діяннями. І всім їм в її домі була виявленна традиційна гостинність. Ця благородна риса нею збережена до наших днів. Це Анна Мишковська з Сенчаків. Можна сміло сказати, що християнські чесноти «голодного накормити», «спрагненого напоїти», «подорожного в дім прийняти» нею виконувались і виконуються в повній мірі. Цю її доброту успадкували сини Іван та Стах і дочка Марія.

Відновлювальні роботи у церкві тривали від травня 1966 до 1971 року.

Закінчення короткої розповіді про відбудову церкви та людей причетних до цього процесу закінчимо прикрем фактом з історії села: домовину з тлінними останками Івана Гавчика, який помер у 1988 році – людини, яка вклада надзвичайно багато сил та енергії у збір коштів та сам процес її відбудови, не було допущено до відбудованої церкви.

Найцікавіші і найскладніші дні в житті церковної громади села, на той час православної, почалися після відбудови церкви. Відбудовану за доброчинні кошти церкву у православної громади відобрали, церковну святиню – престол блюзірськи демонтували і церкву, вже як костел Matki Boskiej Częstochowsksej, передали нечисельній римо-католицькій громаді села, а православних позбавили можливості молитися в церкві. Вони понад 20 (двадцять) років молилися біля кам’яного хреста за межами території церкви. У цьому міжконфесійному протистоянні негативну роль відіграли деякі колишні православні чи греко-католицькі миряни. Богослужіння за час протистояння відправляли священники Василь Яницький, Валентин Олесюк, Андрій Поплавський, Михайло Ридзанич, Михайло Жук.

Події, що відбувалися в Полянах негативно вплинули на ситуацію з православіям в інших районах Лемківщини.

Громада довго боролася за право на свою церкву. Скарги були

написані до головних церковних інстанцій:

- папі римському Івану-Павлу II;
  - патріярхові Константинопольському;
  - паріярхові Московському;
  - примасу Польщі кардиналові Стефану Вишинському;
- а також:
- першому секретареві ЦК Польської об'єднаної робітничої партії Едварду Гереку та прем'єр-міністріві Польщі Петру Ярошевичу.

Крім того, були звернення православного єпископа Адама до різних інстанцій, а деканом ряшівської округи Олександром Дубецьким від 12 вересня 1971 року до 19 травня 1972 року було надіслано двадцять чотири звернення до різних установ у справі церкви в Полянах, однак практично всі вони залишились безрезультатними. Рішення повітового суду у Кросні, який у грудні 1982 року виніс постанову про спільне користування церквою православною та римо-католицькою громадами було проігноровано.

Конфлікт в Полянах не вдалося розв'язати до часу розпаду комуністичної Польщі. Отож, події навколо церкви розгорталися наступним чином: 23 травня 1989 року територія, на якій знаходилась церква разом з плебанією, дзвінницею та з цвінтarem, стала власністю римо-католицької парафії. Від 1992 року церква знаходиться у спільному користуванні парафії римо-католицької та вірних греко-католицького віровизнання. Греко-католикам дозволили проводити Богослужіння в своїй церкві, але не як господарям, а як прохачам. У 2003 році православна парафія в Полянах була закрита.

На сьогодні протистояння на релігійному ґрунті в селі немає. Хоч церкву її справжнім господарям не повернули. Непорозуміння між греко-католиками і православними, які під час релігійного протистояння довгі роки спільно молилися за церковною огорожею, не виникало.

Чи відійшло у небуття питання церкви в Полянах? Відповісти на це складно. Так у 2009 році «Церковный вестник» в статті «Prawosławna parafia w Polanach. Z dziejów konfliktu» описує подробиці конфлікту навколо церкви.

Слід відмітити, що майже у всіх зверненнях до духовних чи світських осіб мова іде про православну конфесію, тоді як церква св. Івана Золотоустого була греко-католицькою. Відомо також, що греко-католицька церква в комуністичній Польщі заборонена не була, однак відсутність такої заборони зовсім не означає, що вона користувалась офіційною підтримкою духовної чи світської влади. Скоріше – навпаки. Більше того, перемиський єпископ Й. Коцеловський 26 червня 1946 року польським військом був переданий органам НКВС і помер в тюрмі у Києві. Те, що після 20 років доля церкви в Полянах викликає інтерес у суспільства, говорить про небуденність тих подій. Залишається ще питання юридичної виваженості передачі греко-католицької церкви римо-католицькій парафії. Чи можна провести тут аналогію з 20-ми роками минулого століття, коли на Лемківщині ширилось православ'я, але церкви згідно існуючих тоді законів до православних парафій не відійшли – вони залишились греко-католицькими? Чи прослідковується тут аналогія, нехай скажуть правники!

У зв'язку з описаною конфліктною ситуацією на релігійному ґрунті виникає закономірне питання – де корені цього конфлікту? Відносини між греко-католиками і православними з одної сторони та нечисленною римо-католицькою громадою з іншої у передвоєнні часи були зовсім лояльними. Але пояснень цього протистояння немає, як немає і вибачення.

Православна церква. Перша хвиля православ'я на Лемківщині виникла у 1911 році, і яка, до речі, Полян не зачепила, пов'язана з селом Граб.

Перехід вірних греко-католиків, інакше – уніятів, на православ'я супроводжувався потужною агітацією, основними джерелами якої були російська православна церква та старорусини – в основному греко-католицькі священики, які сповідували московофільську ідеологію. Використовувались різні обіцянки, підкуп, залякування тощо. Незадоволення населення викликала також не завжди належна поведінка священиків, зокрема, їхнє погордливе ставлення до парафіян, високі оплати за церковні треби.

Формальними претензіями нових православних були заміна в богослужіннях слів «*vas православних християн*» на слова «*vas правовірних християн*».

Бажання деяких священників якнайшвидше українізувати село часто давало негативні наслідки. При цьому не враховували консерватизм лемків, які боронилися проти полонізації і латинізації греко-католицької церкви. Значну роль в агітаціях московофілів відіграли читальні ім. М. Качковського. Конкретно в Грабі початком такої агітації можна вважати заснування у 1910 році читальні ім. М. Качковського греко-католицьким священником-старорусином, інакше московофілом, з села Чарного М. Юрчакевичем, А читальні ці у майбутньому ставали на сторону поширення православія. Конкретними агітаторами були Ковдра (чи Колдра) та Іван Кушвара з Мшани. Про проросійський напрямок неоправославія говорить і такий конкретний випадок: у 1912 році греко-католицький священик села Граб Филимон Кісілевський здійснював перепис селян, основною вимогою останніх було те, щоб їхню національність руський записувати через два «с» – русский.

Перехід на неоправославія мав місце в ряді інших сіл. Процес відбувався зі значними конфліктами: ворожнеча, бійки, родинні розлади тощо. Першим православним священиком у Грабі став о. Максим Сандович син греко-католицького дяка села Ждиня; тєольогічну освіту здобув у місті Житомир в Україні (тодішній Малоросії). У березні 1912 року його арештували як російського шпіона; невдовзі був звільнений. Потім знову був арешт і звільнення. Під час війни арештований втретє та застрелений австро-угорським офіцером в Горлицях. Похоронений у рідному селі Ждиня. Найближча рідня опинилася в Талергофі. 7 червня 1994 році Святійший синод єпископів польської автокефальної православної церкви оголосив о. Максима Сандовича священомучеником. Сьогодні Максим Сандович перепохований і труна з його тлінними останками установлена в православному храмі в церкві св. Трійці в Горлицях.

1912 рік був надзвичайно несприятливим для неоправославія. Його відкрита проросійська спрямованість не могла бути не помічена урядовими органами Австро-Угорщини. Почалися переслі-

аування і, як наслідок, деякі селяни Грабу в 1914 році опинились в Талергофі. Православія в Грабі перестало існувати, а неоправославні повернулись назад до греко-католиків. Померло у Талергофі троє осіб, а саме Гриць Давид помер 23.12.1914 р, у віці 45 років; Сильвестр Павелчак помер 25.12.1914 р, у віці 62 роки; Гриць Ромачак помер 03.01.1915 року. У списках померлих всі вони заставлені як греко-католики. Забігаючи наперед скажемо, що поширюване в 20-их роках православія значної підтримки в Грабі не отримало; православні 1912 року повертались знову до православія не бажали.

Православія 20-их років ХХ ст., що почалося з Тиляви, мало ті ж самі корені, що і в 1911 році в Грабі. Переход на православія у деяких селах був масовим. У селі Мшана, наприклад, кількість осіб, що перейшли на православія склала 800 осіб, греко-католиків залишилось 2 родини, у Тиляві відповідно 630 осіб і 30 осіб, Терстяна – 500 і 30 осіб, Радоцина – 353 і 15 осіб.

У Полянах переход на православія не мав такого розмаху: у грудні 1927 року на православія перейшло 200 осіб, уніятів залишилось 700 осіб. У 1935 році православних стало 560 осіб, а уніятів – 632 особи. Була побудована дерев'яна церква без збереження ознак церковної архітектури.

Попри поширення православія на Лемківщині залишились не розв'язаними майнові питання. Неоправославні мали надію на передачу уніятських церков у їхню власність. Міркували в той спосіб, що церква, в якій молились так довго і яку будували самі, або їхні батьки чи діди, є їхньою власністю. Тому зміну свого віровизнання не трактували як розставання з нею, але вважали, що церква повинна бути у майбутньому їхньою власністю. Подібне вважала також і духовна влада православної церкви на чолі з митрополитом.

Однак, незважаючи на подібні міркування неоправославних і можливу його логіку, на заваді став Конкордат від 1925 року (конкордат – це юридична угода між Ватиканом і певною державою (в цьому випадку – Польщею, – авт.) з більшістю католицького населення (в т. ч. греко-католицького, – авт.), що унормував церковно-державні стосунки та визначив компетенцію сторін у цій

сфері (в т. ч. майновій, – авт.). Конкордат боронив власність католицької церкви. У цьому ж напрямку діяли також спеціальні урядові розпорядження Польщі від травня та листопада 1927 року.

У багатьох випадках це не втримувало неправославних від бажання заволодіти церквами – у крайньому випадку проводити там свої богослужіння. Мали місце викрадення предметів церковного богослужіння. Конфлікти подекуди супроводжувались варварським нищенням церков.

На щастя в Полянах великих конфліктів не зафіксовано. Причина, очевидно, в тому, що, умовно кажучи, різниця «сил» конфліктуючих сторін на відміну від інших сіл. була незначною.

Так, якщо співвідношення греко-католиків і православних у відсотках в селах складали:

- Тилява – 5 % і 95 % ;
- Терстяна – 6 % і 94 % ;
- Радоцина – 4 % і 96 % ;
- Поляни – 53 % і 47 %.

Таке співвідношення сил, очевидно, зберегло в селі відносний спокій.

Ще одне питання, яке виникає на фоні відсутності у православних церков майна (ґрунтів, пасовиськ тощо), за рахунок яких засобів жили священики? Такими засобами для них, крім незначних доходів за виконання церковних треб (похорони, шлюби тощо), оплати, чи зарплати, одержувані з т.зв. Місійного фонду, до створення якого була причетна Російська православна церква. Як це питання рішалось при радянській владі автору невідомо, хоч відомо, що РПЦ була і залишається державною структурою.

Православними священиками у селі були:

- від січня 1928 року – Євген Кушпета;
- від серпня 1928 року – Зеновій Бачинський;
- від травня 1930 року – Леон Тиховський;
- від жовтня 1931 року – Філарет Білоцерківський,
- від листопада 1936 року – Іван Повх;
- від 1942 року – Демиденко (загинув під час проходження фронту).

від 1966 до 1993 рр. богослужіння відправляли священники Василь Яницький, Валентин Олесюк, Андрій Поплавський, Михайло Ридзанич і Михайло Жук.

На закінчення теми «православія в Полянах» скажемо, що у 1942 році о. Іван Повх залишив православну церкву і став греко-католицьким священиком у тих же Полянах. Разом з ним до греко-католиків повернулась і певна кількість православних мирян. Добре слово про о. Повх слід сказати ще ось з яких причин: були випадки арештів органами гестапо окремих громадян села. Що таке гестапо, що таке НКВД пояснювати не потрібно. Так ось, щоб вирвати людину із їхніх лабет, разом з кимось із рідних арештованого їхав у їхнє лігво о. Повх. Як правило, після таких поїздок, а вони були небезпечними, людину відпускали. Не відмовляв він у цьому ні православним ні греко-католикам.

СІЛЬСЬКІ РОЗВАГИ

Молодь, як і у всі часи, повна енергії, запалу. Тож потреба у розвагах є зrozумілою. А якщо взяти до уваги те, що нелегка праця на селі забирала багато молодечої енергії, то бажання добре розважитись можна пояснити тільки її високими фізичними показниками. Тож дізнаймося як розважалась молодь на селі.

По-перше, це музика. Під поняттям «музики» розуміли гру простих троїстих музик, а музиками в основному були цигани. Під гру таких музикантів, або як казали на Лемківщині – гудаків, молодь і не тільки молодь хвацько танцювала. Такі веселощі влаштовувалися не часто.

Друга можливість натанцюватись – це так звані «загравини» – музики на цілу ніч напередодні весілля. Пригощань на загравинах не передбачалось.

По-третє, це вечорниці (вечуркі). Пізньої осені та під час довгих зимових вечорів на цих вечорницях молодь проводила час за прядінням лляного чи конопляного прядива (волокна) чи овочів вовни, вязання тощо. При виготовленні льняного чи конопляного полотна основа і уток були з відповідної пряжі, а при виготовленні сукна із овочої пряжі основа була конопляною.

Ще одна розвага – це Івана Купала – «Собітки». Розвага відбувалася в нічну пору і супроводжувалася розведенням багаття, грою (найвідважніші перестрибували через багаття), співами, жартами. Кожній парі закоханих присвячували довге оспівування, де в кожну пісню вставляли тільки їхні імена чи прізвища. Ось приклад декількох таких співанок:

На Розтоці, на потоці два говубій воду пили,
Пили, пили, полетіли, на дубочку собі сіли,
І зачали гуторити кого мають оженити:

Єст у (прізвище) Іванко, а в (прізвище) Марися
Треба того повучити и на бога поручити
І на бога єдиного на Іванка молодого,
Та и на ню – наймилейшу, на Марисю молодейшу.

Також були популярні і такі купальські пісні:
Не хотіва павонька (2 рази), з дуба воду пити (2 р.),
Не хотіва Марися (2 р.), Петруся любити (2 р.).
Юж почава павонька (2 р.) з дуба воду пити (2 р.),
Юж почава Марися (2 р.) Петруся любити (2 р.).

На Івана на Купава Анця кабат заляпава,
Не могва го одопрати мусів Петро помагати,
Не могва го викрутити мусів Петро полюбити.

На високій пасіці (2 рази)
Заяць лишку імат (2 р.),
А юж собі Михальо (2 р.)
Марисю обімат (2 р.).

На високій пасіці (2 р.)
Заяць лишку кує (2 р.),
А юж собі Михальо (2 р.)
Марисю любує (2 рази).

Потрібно сказати, що повсякденну роботу молоді супроводжував спів: співали пастухи на пасовищах, співали на вечорницях, співали парубки при групових косовицях і при всякій нагоді співали дівчата. Під час німецької окупації, коли в село приїхали українські вчителі, був організований хор, курінь, де дівчата навчались нескладним вправам художньої гімнастики, хлопці грали відбиванку (волейбол).

Слід відмітити, що співали і в радянські часи. Як не дивно, але ця влада співати не забороняла. Зрозуміло, що антирадянських пісень відкрито не співали.

Ми дітлахи у повсякденні вправлялись у беззмістовних скормовках, три з яких наведені нижче.

Перша: Оро – дворо, тройца – ройца, піндер – віндер, сокно – бокно, джаворо джікс.

Друга: Одино – попино, рекікі – рамено, айно – байно, скріпкі – бібкі, коцурбин кльоц.

Третя: Уну – дуну рекс, фінко – факно жекс, уну – дуну раба, фінко – фанко жаба.

Четверта: Слимак-дримак вістстав рогй – дам ті сіра на перогй.

Знайти в цих скормовках зміст автор доручає Тобі, шановний читачу.

Ще однією розвагою, переважно парубків, був «Андрій» – це з 12 на 13 грудня, яке значиться, як день ангела. Серед різних витівок найбільш популярною була така: нічної пори при домашньому сторожі-собаці витягти по частинах на дах хати віз і його там зібрати. Це завжди викликало дружній і неосудний регіт. Жертвою таких витівок, як правило, ставав господар, де була «гоноровита дівка».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.**Гвать І. Лемківщина: Історія північної Лемківщини до вигнання лемків. НТШ. Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто: НТШ, 1988. – 570 с.
- 2.**Енциклопедія українознавства. Том 3 // Під редакцією В. Кубайовича.
- 3.**УСЕ. Універсальний Словник-Енциклопедія. Тека 2006. – 1432 с.
- 4.**Енциклопедія Лемківщини. Під редакцією І. Красовського (в друку).
- 5.**Красовський І. Трагедія в Карпатах. До 50-річчя талергофських подій. «Наше слово» 25 серпня 1964.
- 6.**До талергофських подій. «Наше слово» 25 вересня 1983.
- 7.**Франко І. Том XIX: Громадські шпихліри і шпихліровий фонд у Галичині 1784 – 1840 рр. К.:Держ. в-во худ. л-ри, 1956. – 804 с.
- 8.**Кубайович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини.) на 1.1.1939. Національна статистика Галичини. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1983. – 174 с.
- 9.**Йосифінська метрики. Фонд Й, Опис II, Справа № 13 АДІА.
- 10.**Францисканська метрика. Фонд Ф, Опис II, Справа № 124 АДІА.
- 11.**Школа в Полянах. Фонд № 179, Опис № 2, Справа № 2604 АДІА.
- 12.**Статистичні відомості про початкові школи Кроснянсько повіту за 1922/23 та 1923/24 нр. Фонд № 179, Опис № 2а, Справа № 1037 АДІА.
- 13.**Про Т – во «Просвіта» в Полянах. Фонд № 348, Опис № 1, Справа № 4530 АДІА.

14.Листування про заснування читальні ім. М. Качковського. Фонд № 182, Опис № 1, Справа № 240 ЛДІА.

15.Читальня ім. М. Качковського в Ждини. Фонд № 182, Опис № 1, Справа № 374 ЛДІА.

16.Звіти, списки, листування та інші документи про стан греко-католицької парафії с. Поляни, Фонд № 146, Опис № 13, Справа № 9612 ЛДІА.

17.Список сімей (ф. № 2), евакуйованих з території Польщі на територію УРСР по гмінах Поляни, Тилява, Вишнева, Івонич, Каркувка. Книга № 2. Фонд № 3229, Опис № 8, Справа № 42 ЛОДА.

18.Шематизм всого кліра греко-католицького Єпархії Перемиської (за 1868-1932 рр).

19.Шематизм Апостольської адміністрації в Риманові (за 1936 р.).

20.Акція «Вісла» Документи. Впорядкування та редакція Євгена Місила. Львів – Нью-Йорк, 1997. – 564 с.

21.Военные преступления Габсбургской монархии 1914-1917 гг. Талергофский Альманах. Пропамятная книга. Выпуск третий. Издание Талергофского комитета. Типография Ставропигиического института под управлением А. И. Яцкова.

22. Schematismus universi venerabilis CLERI Dioceos Greko-catolikat PREMISLIENSIS (за 1828-1867 pp).

23. Dmytro Blazejowskyj. Historikal Shematizm of the eparchy of Peremyshl, including the Apostolik administration of Lemkivshchyna (1828-1939 pp).

24.Słownik geograficzny. Tom VIII. Polany-str 573. Warszawa 1886. Pod redakcją Bronisława Chlebowskiego i Władysława Walewskiego. – 960 c.

25. Dudra S. Церковный вестник. Kwartalnik polskiego autokefalicznego kościoła prawosławnego: Prawosławna parafia w Polanach. Z dziejów konfliktu. W-wa:Warszawska Metropolia prawosławna, – 2009. – 64 c.

26. Wirchnianski P. Prawosławie na Łemkowszczyźnie w latach 1911-1939. Praca magisterska. Lublin 1986.

27. Ks. Dubec R. Almanach Diecezjalny: Lista ofiar Talerhofu. Gorlice: Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej «ELPIS» w Gorlicach, 2006. Tom 2. – 338 c.

28. Miroszewski K. Centralny Obóz pracy Jaworzno. Podobóz ukraiński (1947-1949). Katowice 2001.

29. Kopka B. Obozy pracy w Polsce 1944-1950. Warszawa 2002.

30. Czajkowski J. Studia nad Łemkowszczyzną: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku. Sanok: 1999. – 228 c.

Використані скорочення:

ЛДІА – Львівський державний історичний архів.

ЛОДА – Львівський обласний державний архів.

ДОДАТКИ

Список господарів села перед депортациєю (росташування господарів див. карту):

від 1 до 40: від Вишнього кінця до школи,

від 42 до 60: Баране,

від 62 до 111: Добанці – церква – міст через потік Вел. Сухуватець – права сторона потока – Вел. Сухуватець і до Кичери,

від 112 до 146: міст через ріку Вильшня в районі тартаку – тартак – ліва сторона потока Вел. Сухуватець – Мал. Сухуватець,

від 147 до 205: від цього ж моста і до моста через ріку Вислоку.

ЗА РОЗТАШУВАННЯМ

1. Штельма Михав – 1
2. Грозяк Іван
3. Сивулич Михав
4. Штельма Михав – 2
5. Попівчак Іван
6. Попівчак Гриц
7. Солинка Андрий
8. Попівчак Никовай
9. Федак Василь
10. Шпак Пайза
11. Барна Улька
12. Зборовський Ясек
13. Гудак Павльо
14. Штельма Василь
(до Повха)
15. Ардан Никовай і Гриц
16. Мудрий Данько
17. Прокопик Гриц
(до Пиртка)
18. Хамула Іван
19. Штельма Павльо
20. Сивулич Василь
21. Бодинчак Нетіхоръ
22. Пиртко Василь

ЗА АЛФАВІТОМ

30. Ардан Василь
(до Котика)
67. Ардан Іван
15. Ардан Никовай і Гриц
28. Барна Василь
167. Барна Іван
11. Барна Улька
34. Барна Федор (до Вояка)
188. Бернацька Марія
154. Бернацька Параска
118. Бернацький
197. Бернацький Войцех
157. Бернацький Михав
202. Бернацький Михав
187. Бернацький Петро
205. Бернацький Юзеф
32. Биндас Іван
57. Богуш Гриц
147. Богуш Гриц
49. Богуш Іван
51. Богуш Петро
184. Богуш Прокіп
76. Бодинчак
21. Бодинчак Нетіхоръ

23. Дупнак Петро	138. Брельо Іван
24. Попівчак Михав	183. Бромирський Михав
25. Шандровська Марія	112. Бромирський Гриць
26. Хамула Василь	173. Бряшко Нацка
27. Зозуля	132. Бряшко Петро
28. Барна Василь	122. Бугель
29. Мудрий Андрій (до Козака)	64. Бутель Михав
30. Ардан Василь (до Котика)	96. Бутель Андрій
31. Бугель Федор (до Бундяря)	161. Бутель Василь
32. Биндас Іван	98. Бутель Гриць (до Головача)
33. Котанчик Анна	88. Бутель Іван
34. Барна Федор (до Вояка)	104. Бутель Михав (до Томані)
35. Штельма Яків	52. Бутель Мілька (до Барни)
36. Мудрий Митро (до Млинарского)	59. Бутель Осиф
37. Казимир Григорій	159. Бутель Петро
38. Шпак Данько	143. Бутель Федор
39. Шпак Федор (до Пелеха)	31. Бутель Федор (до Бундяря)
40. Сивак Андрій (циган)	63. Бутель (до Суди)
42. Гавчик Василь	77. Буряк Антоно
43. Гудак Василь	117. Буряк Михав
44. Дупнак Михав	190. Ванат Василь
45. Скаско Афтанасий	120. Василенко Анна (до Казецького)
46. Гавчик Василь (до Чухрана)	86. Василенко Олексий
47. Матала Кирива	153. Вишневський Федор
48. Штельма Іван	156. Віргала Митро
49. Богуш Іван	42. Гавчик Василь
50. Попівчак Андрій	46. Гавчик Василь (до Чухрана)
51. Богуш Петро	200. Гавчик Михав
52. Бутель Мілька (до Барни)	127. Галечко Іван

53. Грозяк Федор
54. Хамула Нисторъ
(до Нисторя)
55. Штельма Семан
56. Хамула Штефан
57. Богуш Гриц
58. Мудрий Никовай
59. Бутель Осиф
60. Мудрий Иван
62. Шпак Никовай
63. Бутель (до Суди)
64. Бутель Михав
65. Федак Иванихав
66. Пекера Иван
67. Ардан Иван
68. Тиньо Павло
69. Каплун Иван
70. Джуган Семан
71. Майба Осиф
71а. Корба Анна
72. Оренич Никовай
73. Матала Гриц
74. Папайлла
75. Лигус Иван (до Бартка)
76. Бодинчак
77. Буряк Антоньо
78. Штельма Митро
79. Мишковський Иван
(до Данцяні)
80. Мишковський Андрій
81. Лигус Осиф
82. Попівчак
83. Зозуля / Дулеба Иван
84. Прокопик Петро
85. Чомко Михав
110. Гардиш Михав – 1
152. Гардиш Михав – 2
2. Грозяк Иван
53. Грозяк Федор
43. Гудак Василь
13. Гудак Павльо
70. Джуган Семан
106. Дитко Максим
(до Баля)
109. Дитко Петро
100. Думчак Иван – 1
128. Думчак Иван – 2
144. Думчак Никовай
175. Думчак Штефан
44. Дупнак Михав – 1
129. Дупнак Михав – 2
23. Дупнак Петро
135. Дупнак Штефан
162. Зарослінська Пайза
191. Зарослінський Иван
170. Зарослінський Михав
185. Зарослінський Шимон
189. Зарослінський Якуб
12. Зарослінський Ясек
165. Здзєба Василь
83. Зозуля / Дулеба Иван
27. Зозуля Юрій / Дулеба
Иван
37. Казимир Григорій
105. Каліта Никовай
(до Савини)
124. Каліта Осиф
69. Каплун Иван
133. Кендзеравський
193. Кендзеравський Ников.

86. Василенко Олексій
87. Циркот
88. Бугель Іван
89. Майба Іван
90. Коруц Митро
91. Ханас
92. Пекера Пайза
93. Федина Василь
94. Коцьо Іван
95. Савина Филип
(до Филипка)
96. Бугель Андрій
97. Коцьо Митро
98. Бугель Гриц
(до Головача)
99. Федина Анна
100. Думчак Іван
(до Фіри)
101. Кук Андрій
(до Цинклані)
102. Рекава Олена
103. Тишко Кундрат
(до Кундрата)
104. Бугель Михав
(до Томані)
105. Каліта Никовай
(до Савини)
106. Дитко Максим
(до Баля)
107. Ханас Іван
108. Шпак Михав
109. Дитко Петро
110. Гардиш Михав
111. Хамула Михав
112. Бромирський Гриць
180. Кенджеравський Петро
126. Когут Іван
192. Копча Федор
71а. Корба Анна
116. Коруц Митро
90. Коруц Митро
32. Котанчик Анна
94. Коцьо Іван
97. Коцьо Митро
203. Кровіцький Іван
101. Кук Андрій
(до Цинклані)
171. Кутік Франек
151. Куцаба Анна
75. Лигус Іван (до Бартка)
81. Лигус Осиф
89. Майба Іван
71. Майба Осиф
73. Матала Гриц
47. Матала Кирива
80. Мишковський Андрій
115. Мишковський Іван – 1
179. Мишковський Іван – 2
79. Мишковський Іван
(до Данцяні)
139. Мишковський Петро
29. Мудрий Андрій
(до Козака)
16. Мудрий Данько
60. Мудрий Іван
36. Мудрий Митро
(до Млинарського)
58. Мудрий Никовай
204. Нестеряк Олена
72. Оренич Никовай

113. Тишко Гриц
114. Файкс Станіслав
115. Мишковський Іван – 2
116. Коруц Гриц
117. Буряк Михав
118. Бернацький
119. Штахура Василь
120. Василенко Анна
(до Казецького)
121. Повх Іван
122. Бутель
123. Савончак
124. Каліта Осиф
125. Тишко Павло
126. Когут Іван
127. Галечко Іван
128. Думчак Іван
129. Дупнак Михав
130. Ригель Іван
131. Яценік Михав
132. Бряшко Петро
133. Кендеревський
134. Пекера Петро
(до Томчика)
135. Дупнак Штефан
136. Роговський Юрій
137. Федак Федор
138. Брельо Іван
139. Мишковський Петро
140. Хамула Андрій
141. Шпак Штефан
142. Штельма Василь
143. Бутель Федор
144. Думчак Никовай
145. Федина
74. Папайла
66. Пекера Іван
92. Пекера Пайза
134. Пекера Петро
(до Томчика)
196. Пєкнік Антоніна
22. Пиртко Василь
121. Повх Іван
82. Попівчак
50. Попівчак Андрій
6. Попівчак Гриц
5. Попівчак Іван
24. Попівчак Михав
149. Попівчак Михав
8. Попівчак Никовай
17. Прокопик Гриц
(до Пиртка)
84. Прокопик Петро
102. Рекава Олена
130. Ригель Іван
136. Роговський Юрій
176. Ружиляк Федор
177. Савина Андрій
178. Савина Іван
195. Савина Марія
95. Савина Филип
(до Филипка)
123. Савончак
169. Савончак Іван
149. Сенчак Іван
40. Сивак Андрій (циган)
20. Сивулич Василь
3. Сивулич Михав
45. Скаско Афтанасій
199. Скородинський Михав

146. Ханас Василь
147. Богуш Гриц
148. Штельма Антоньо
149. Попівчак Михав
150. Сенчак Иван
151. Куцаба Анна
152. Гардиш Михав
153. Вишневський Федор
154. Бернацька Паракса
155. Тишко Штефан
156. Віргала Митро
157. Бернацький Михав
158. Столяловський Иван
159. Бутель Петро
160. Суходольська Нацка
161. Бутель Василь
162. Зарослінська Пайза
163. Шпак Анна
164. Тиньо Анна
165. Здзєба Василь
166. Хавик Василь
167. Барна Иван
168. Федак Михав
169. Савончак Иван
170. Зарослінський Михава
171. Кутік Франек
172. Хавик Иван
173. Бряшко Нацка
174. Чомко Федор
175. Думчак Штефан
176. Ружиляк Федор
177. Савина Андрій
178. Савина Иван
179. Мишковський Иван
180. Кендзеравський Петро
182. Смоляк Анна
181. Смоляк Федор
7. Солинка Андрій
158. Столяловський Иван
160. Суходольська Нацка
68. Тиньо Павло
164. Тиньо Анна
113. Тишко Гриц
103. Тишко Кундрат
(до Кундрата)
125. Тишко Павло
155. Тишко Штефан
201. Файкс Владислав
114. Файкс Станіслав
198. Файкс Франек
9. Федак Василь
65. Федак Иван
168. Федак Михав
137. Федак Федор
145. Федина
99. Федина Анна
93. Федина Василь
166. Хавик Василь
172. Хавик Иван
140. Хамула Андрій
26. Хамула Василь
18. Хамула Иван
111. Хамула Михав
55. Хамула Нисторъ
(до Нисторя)
56. Хамула Штефан
91. Ханас
146. Ханас Василь
107. Ханас Иван
87. Циркот

181. Смоляк Федор	85. Чомко Михав
182. Смоляк Анна	174. Чомко Федор
183. Бромирський Михав	25. Шандровська Марія
184. Богуш Прокіп	163. Шпак Анна
185. Зарослінський Шимон	38. Шпак Данько
186. Штельма Антоно	108. Шпак Михав
187. Бернацький Петро	62. Шпак Никовай
188. Бернацька Марія	10. Шпак Пайза
189. Зарослінський Якуб	194. Шпак Федор
190. Ванат Василь	39. Шпак Федор (до Пелеха)
191. Зарослінський Іван	141. Шпак Штефан
192. Копча Федор	119. Штахура Василь
193. Кендзеравський Никовай	148. Штельма Антоньо – 1
194. Шпак Федор	186. Штельма Антоньо – 2
195. Савина Марія	142. Штельма Василь
196. Пекнік Антоніна	14. Штельма Василь (до Повха)
197. Бернацький Войцех	48. Штельма Іван
198. Файкс Франек	78. Штельма Митро
199. Скородинський Михав	1. Штельма Михав – 1
200. Гавчик Михав	4. Штельма Михав – 2
201. Файкс Владислав	19. Штельма Павльо
202. Бернацький Михав	55. Штельма Семан
203. Кровіцький Іван	35. Штельма Яків
204. Нестеряк Олена	131. Яценік Михав
205. Бернацький Юзеф	

Номер перед прізвищем господаря в алфавітному списку означає місцезнаходження на мапі села.

Список господарів, що були депортовані у Дніпропетровську область (значок «*», означає, що такі прізвища у селі перед війною офіційно не числились:

ЗГІДНО АРХІВУ

1. Посипанко Андрій Ф.
2. Буряк Юлія М.
3. Галечко Іван Д.
4. Мишковська Татяна Д. !
5. Мудра Анна Д.
6. Грабан Дмитро В.*
7. Лигус Степан Г. !
8. Буряк Юстина І.
9. Лайцюсь Федір І.
10. Штельма Дмитро М.
11. Коцьо Анна П. !
12. Кук Андрій В.
13. Рекала Олена В.
14. Каліта Микола П.
15. Смоляк Анна П. !
16. Когут Розалія П.
17. Каліта Федор П.
18. Штельма Павло Д.
19. Прокопик Григорій Л.
20. Дупнак Петро І.
21. Гринько Антін А.*
22. Бендас Юлія І.
23. Грозяк Марія С.
24. Ардан Анна Ф.
25. Малиновський Іван М.*
26. Кушвара Єва *
27. Попівчак Григорій П.
28. Федак Надія М.
29. Шпак Михайло А.
30. Пиртко Василь І.

ЗА АЛФАВІТОМ

24. Ардан Анна Ф.
72. Ардан Василь Г.
22. Бендас Юлія І.
41. Брельо Уляна С.
34. Бугель Григорій С.
60. Бугель Михайло І.
56. Бугель Текля П.
47. Бугель Степан С.
2. Буряк Юлія М.
8. Буряк Юстина І.
50. Вархола Василь П.
3. Галечко Іван Д.
46. Гардиш Михайло І.
49. Гардиш Степан І.
6. Грабан Дмитро В.*
21. Гринько Антін А.*
23. Грозяк Марія С.
54. Гудак Михайло П.
69. Дитко Андрій С.
48. Дитко Петро І.
77. Дулеба Анастасія П.
45. Думчак Анна І.
55. Думчак Іван С.
20. Дупнак Петро І.
66. Заканич Микола В.*.
61. Зозуля Михайло С.
44. Зозуля Юрій С.
38. Казимир Дмитро С.
40. Казимир Іван М.
14. Каліта Микола П.

31. Пекера Іван П.
32. Романчак Григорій В.
33. Пухир Марія С.*
34. Бутель Григорій С.
35. Федак Іван І.
36. Пекера Іван В.
37. Шпак Дмитро Ф.
38. Казимир Дмитро С.
39. Штельма Анна І.
40. Казимир Іван М.
41. Брельо Уляна С.
42. Тиньо Павло І.
43. Штельма Михайло П.
44. Зозуля Юрій С.
45. Думчак Анна І.
46. Гардиш Михайло І.
47. Бутель Степан С.
48. Дитко Петро І.
49. Гардиш Степан І.
50. Вархола Василь П.
51. Каплун Іван Ф.
52. Матала Пелагія С.
53. Попівчак Андрій В.
54. Гудак Михайло П.
55. Думчак Іван С.
56. Бутель Текля П.
57. Пекера Єва І.
58. Штельма Семен П.
59. Попівчак Іван М.
60. Бутель Михайло І.
61. Зозуля Михайло С.
62. Корба Анна Я.
63. Пекера Григорій Д.
64. Федак Микола В.
65. Шпак Павло Т.
17. Каліта Федор П.
51. Каплун Іван Ф.
16. Когут Розалія П.
62. Корба Анна Я.
11. Коцьо Анна П.
12. Кук Андрій П.
26. Кушвара Єва В*.
7. Лигус Степан Г.
9. Лийцюс Федор І.
25. Малиновський Іван М*.
52. Матала Пелагія С.
4. Мишковська Татяна Д.
5. Мудра Анна Д.
75. Мудрий Адам Ф.
63. Пекера Григорій Д.
57. Пекера Єва І.
36. Пекера Іван В.
31. Пекера Іvn П.
76. Пекера Федір П.
30. Пиртко Василь І.
53. Попівчак Андрій В.
27. Попівчак Григорій П.
59. Попівчак Іван М.
1. Посипанко Андрій Ф*.
19. Прокопик Григорій Л.
33. Пухир Марія С*.
13. Рекала Олена В.
73. Роговський Юрій М.
32. Романчак Григорій В.
68. Солинка Андрій Г.
15. Смоляк Анна Г.
42. Тиньо Павло І.
71. Тишко Павло Г.
35. Федак Іван І.
64. Федак Микола В.

66.	Заканич Микола В.*	28.	Федак Надія М.
67.	Шпак Федір Т.	78.	Федак Степан І.
68.	Солинка Андрій Г.	37.	Шпак Дмитро Ф.
69.	Дитко Андрій С.	29.	Шпак Михайло А.
70.	Штельма Анна С.	65.	Шпак Павло Т.
71.	Тишко Павло Г.	67.	Шпак Федір Т.
72.	Ардан Василь Г.	39.	Штельма Анна І.
73.	Роговський Юрій М.	70.	Штельма Анна С.
74.	Штельма Дмитро Ф.	10.	Штельма Дмитро М.
75.	Мудрий Адам Ф.	74.	Штельма Дмитро Ф.
76.	Пекера Федір П.	79.	Штельма Іван П.
77.	Дулеба Анастасія П.	43.	Штельма Михайло П.
78.	Федак Степан І.	18.	Штельма Павло Д.
79.	Штельма Іван П.	58.	Штельма Семен П.

Список господарів, що були депортовані в Одеську область:

ЗГІДНО АРХІВУ

1. Мишковський Іван Ф.
2. Мудрий Іван Д.
3. Богуш Іван В.
4. Коцьо Марія Д.
5. Матала Григорій С.
6. Бугель Іван Г.
7. Шпак Михайло І.
8. Котанчик Анна М.
9. Малиновський Андрій М.
10. Грушак Федір М.*
11. Богуш Іван Г.
12. Бугель Емілія І.
13. Мудрий Михайло П.
14. Матала Микола Д.
15. Здзєба Петро В.
16. Ружиляк Анастасія І.
17. Джуган Семен Д.
18. Ардан Микола І.

ЗА АЛФАВІТОМ

18. Ардан Микола І
3. Богуш Іван В.
11. Богуш Іван Г.
12. Бугель Емілія І.
6. Бугель Іван Г.
10. Гущак Федір М.
17. Джуган Семен Д.
15. Здзєба Петро В.
8. Котанчик Анна М.
4. Коцьо Марія Д.
11. Малиновський Андрій М.
14. Матала Микола Д.
5. Матала Григорій С.
1. Мишковський Іван Ф.
2. Мудрий Іван Д.
13. Мудрий Михайло П.
16. Ружиляк Анастасія І.
7. Шпак Михайло І.

Список господарів, що були депортовані у Тернопільську область (в архівних документах числиться Львівська область):

ЗГІДНО АРХІВУ

1. Шпак Данило Г.
2. Скаско Афтанасій С.
3. Хамула Іван Г.
4. Богуш Василь Г.
5. Гудак Василь П.
6. Майба Катерина І.
7. Бугель Андрій І.
8. Сенчак Федір Д.
9. Хавик Іван М.
10. Суходольська Анастасія Ф.
11. Дитко Максим І.
12. Сивулич Пелагія І.
13. Бендас Іван Ф.
14. Штельма Анастасія Д.
15. Хамула Степан Г.
16. Мишковський Іван Г.
17. Гудак Павло А.
18. Шпак Микола І.
19. Брельо Марія С.
20. Думчак Андрій М.
21. Прокопик Іван П.
22. Бугель Федір С.
23. Грозяк Марія С.
24. Дитко Марія І.
25. Бугель Афтанасій Г.
26. Сивулич Михайло Г.
27. Богуш Петро А.
28. Оренич Петро В.
29. Попівчак Михайло С.
30. Мудрий Микола І.

ЗА АЛФАВИТОМ

34. Ардан Григорій М.
13. Бендас Іван Ф.
39. Бендас Софія С.
42. Бодинчак Никифор І.
52. Бодинчак Стефан Ф.
4. Богуш Василь Г.
27. Богуш Петро В.
19. Брельо Марія С.
62. Брельо Федір І.
7. Бугель Андрій І.
25. Бугель Афтанасій Г.
31. Бугель Йосип С.
55. Бугель Петро С.
51. Бугель Федір А.
22. Бугель Федір С.
45. Буряк Анастасія В.
46. Василенко Анна М.
56. Вишневський Федір Я.
5. Гудак Всиль П.
17. Гудак Павло А.
44. Гавчик Василь І.
54. Гавчик Михайло П.
66. Гавчик Степан П.
41. Грозяк Іван М.
23. Грозяк Марія С.
65. Дитко Іван П.
11. Дитко Максим І.
24. Дитко Марія І.
20. Думчак Андрій М.
59. Дупніак Іван М.
60. Дупніак Степан А.

31. Бугель Йосип С.
32. Пекера Дмитро І.
33. Штельма Василь П.
34. Ардан Григорій М.
35. Майба Марія В.
36. Хавик Павло І.
37. Мудрий Дмитро І.
38. Савончак Марія Ф.
39. Бендас Софія С.
40. Лигус Михайло Б.
41. Грозяк Іван М.
42. Бодинчак Никифор І.
43. Хамула Василь Я.
44. Гавчик Василь І.
45. Буряк Анастасія В.
46. Василенко Анна М.
47. Стояловський Іван
48. Савина Петро М.
49. Савончак Антін В.
50. Штельма Федір А.
51. Бугель Федір А.
52. Бодинчак Степан Ф.
53. Папайло Марта А.
54. Гавчик Михайло П.
55. Бугель Петро С.
56. Вишневський Федір Я.
57. Ханас Василь Ф.
58. Мудрий Іван Д.
59. Дупнак Іван М.
60. Дупнак Стефан А.
61. Смоляк Федір І.
62. Брельо Федір І.
63. Яценік Михайло С.
64. Смоляк Михайло Ф.
65. Дитко Іван П.
40. Лигус Михайло Б.
35. Майба Марія В.
6. Майба Катерина І.
16. Мишковський Іван Г.
37. Мудрий Дмитро І.
58. Мудрий Іван Д.
30. Мудрий Микола І.
28. Оренич Петро В.
53. Папайло Марта А.
32. Пекера Дмитро І.
29. Попівчак Михайло С.
21. Прокопик Іван П.
48. Савина Петро М.
49. Савончак Антін В.
38. Савончак Марія Ф.
8. Сенчак Федір Д.
26. Сивулич Михайло Г.
12. Сивулич Пелагія І.
64. Смоляк Михайло Ф.
61. Смоляк Федір І.
2. Скаско Афтanasій С.
47. Стояловський Іван Т.
10. Суходольська
Анастасія Ф.
9. Хавик Іван М.
36. Хавик Павло І.
57. Ханас Василь Ф.
43. Хамула Василь Я.
3. Хамула Іван М.
15. Хамула Степан Г.
1. Шпак Данило Г.
18. Шпак Микола І.
14. Штельма Анастасія Д.
33. Штельма Василь П.
67. Штельма Микола М.

66. Гавчик Степан П.	50. Штельма Федір А.
67. Штельма Микола М.	63. Яценік Михайло С.
68. .... Василь	68. .... Василь

**Список членів читальні ім. М Качковського станом на
31 грудня 1936 року :**

1. Хавик Іван (син Павла і Марії) – 35 р.;
2. Богуш Данило (син Григорія і Анни) – 20 р.;
3. Гудак Михайло (син Павла і Ксені) – 22 р.;
4. Богуш Михайло (син Андрія і Марії) – 23 р.;
5. Шпак Іван (син Филипа і Марії) – 21 р.;
6. Штельма Михайло (син Дмитра і Анастазії) – 18 р.;
7. Штельма Николай (син Петра і Пелагії) – 16 р.;
8. Мудрий Іван (син Дмитра і Анни) – 24 р.;
9. Лигус Йосиф (син Стефана і Анни) – 22 р.;
10. Бендас Іван (син Гриця і Анастазії) – 19 р.;
11. Мудрий Іван (син Теодора);
12. Вавщак Зигмунт (учитель) – 50 р.;
13. Мудрий Михайло (син Панька і Анастазії) – 23 р.;
14. Пиртко Іван (син Івана і Марії) – 23 р.;
15. Пиртко Павло (син Івана і Марії) – 17 р.;
16. Бугель Михайло (син Михайла та Марії) – 17 р.;
17. Пекера Михайло (син Петра і Параски) – 23 р.;
18. Бугель Михайло (син Стефана і Мільки) – 18 р.;
19. Бугель Михайло (син Семана і Анни) – 19 р.;
20. Штельма Павло (син Антона і Пелагії) – 23 р.;
21. Штельма Павло (син Дмитра і Анни) – 22 р.;
22. Хавик Михайло (син Павла і Марії) – 29 р.;
23. Сивулич Іван (син Антона і Пелагії) – 23 р.;
24. Штельма Іван (син Антона і Пелагії) – 28 р.;
25. Низінський Николай (син Івана і Анни) – 25 р.;
26. Сивулич Михайло (син Гриця і Анни) – 26 р.;
27. Мишковський Іван (син Теодора і Анни) – 26 р.;
28. Хамула Гриць (син Івана і Олени) – 24 р.;
29. Відсутній

Список членів управи читальні ім. М. Качковського, обраної на загальних зборах 14 грудня 1936 року:

голова – Іван Хавик;
заступник – Іван Штельма;
секретар – Іван Повх;
скарбник – Іван Мудрий;
бібліотекар – Михайло Штельма.

Членами контрольної комісії стали:

– Іван Стояловський;
– Данило Богуш;
– Іван Мишковський.

А на загальних зборах членів читальні ім. М. Качковського, що відбулися 21 лютого 1937 року, було обрано таку управу:

голова – Хавик Іван;
заступник – Штельма Іван;
скарбник – Мишковський Іван;
секретар – Шпак Іван;
бібліотекар – Штельма Микола.

Обрано також заступників членів управи, якими стали:

– Богуш Данько;
– Богуш Михайло.

До контрольної комісії увійшли:

– Сивулич Михайло;
– Мудрий Іван;
– Штельма Павло.

Список рілей за Йосифінською метрикою:

1. Витківка	16. Перівка
2. Герасимівка	17. Пирдзівка
3. Гончарівка	18. Попівка
4. Горешівка	19. Романівка
5. Гутівка	20. Савинівка
6. Демківка	21. Савківка
7. Джуганівка	22. Смоляківка
8. Думчаківка	23. Соленківка
9. Канторівка	24. Співаківка
10. Келівка	25. Тишківка
11. Кривківка	26. Томчиківка
12. Круглівка	27. Урамівка
13. Куцабівка	28. Феценківка
14. Масівка	29. Шпаківка
15. Маталівка	30. Ярошівка

Список господарів по рілях:

1. Витківка	Гелента Гавчик – 41
Лука Бутель – 72	5. Гутівка
Яцко Бутель – 73	Гіацінт Баль – 10
Гриць Кравець – 76	Матвій Бердер – 12
Іван Майба – 74	Гриць Козак – 14
Лешко Петровський – 75	Василь Штельма – 11
2. Герасимівка	6. Демківка
Гриць Матала – 36	Іван Бенндас – 91
3. Гончарівка	Гриць Бекеш – 95
Леон Гончар – 24	Лука Бутель – 72
Тимко Шпак – 48	Марія Горович – 98
4. Горешівка	Осиф Думчак – 85
Іван Андрушек – 40	Тадей
Михайло Бутель – 123	Кендзеравський – 83
	Іван Кролик – 46
	Федір Майба – 77

Михайло Пирдза – 81	Тадей
Юрко Савич – 86	Кендзеравський – 83
Андрій Штахура – 93	Андрій Суда – 34
7. Джуганівка	
Антон Бендас – 21	Лука Суда – 34
Савка Гавчик – 16	12. Круглівка
Петро Джуган – 20	Андрій Суда – 34
Ол-др Прокопишин – 22	Лука Суда – 34
Танька Сеханя – 23	13. Куцабівка
8. Думчаківка	
Василь Богуш – 5	Іван Грозяк – 111
Василь Бугель – 6	Стефан Козак – 112
Гіацінт Думчак – 4	Матвій Куцаба – 101
Осиф Думчак – 85	Яцко Смоляк – 113
Василь Луп – 3	14. Масівка
9. Канторівка	
Андрій Брельо – 65	Семан Гавчик – 8
Грицьова Канторка – 64	Гриць Попівчак – 7
Андрій Лигус – 63	Стефан Штельма – 9
Василь Шквір – 66	15. Маталивка
10. Келівка	
Лука Дупнак – 32	Іван Змій – 51
Ілля Лах – 1	Лука Змій – 58
Демян Пекера – 31	Левко Корба – 57
Андрій Хамула – 33	Семан Кролик – 59
Матвій Хамула – 2	Данило Пелех – 30
11. Кривківка	
Іван Банах – 60	Федір Сех – 56
Михайло Банах – 61	16. Перівка
Ілля Дитко – 62	Василь Бодинчак – 29
	Іван Глодко – 127
	Михайло Козак – 28
	Андрій Мудрий – 25
	Казимир Федор – 27

17. Пирдзівка
Петро Васечко – 78
Іван Гудак – 79
Петро Думчак
Осиф Думчак – 85
Михайло Пирдза – 81
Петро Солинка – 80
18. Попівка
Федор Бодинчак – 44
Федор Бустань – 124
Марія Мердичова – 45
Юрко Мудрий
Ілько Ярош – 125
19. Романівка
Петро Думчак – 79
Яцко Скобельський – 92
Василь Шпак – 90
20. Савинівка
Петро Бряшко – 108
Андрій Головач – 105
Іван Савина – 109
Кіндрат Тишко – 106
Яким Шпак – 107
Іван Штельма – 110
21. Савківка
Федір Адам – 87
Марія Ноганя – 89
Гаврило Савина – 84
Василь Шпак – 90
Іван Штельма – 110
22. Смоляківка
Василь Бендас – 52
Андрій Мишковський – 50
Яцко Скобельський – 92
Гаврило Смодень – 53
Демко Чомко – 55
23. Солинківка
Настя Дроздецька – 35
Іван Мудрий – 25
Лука Пекера – 37
Кіндрат Шпак
Семан Пекера – 38
24. Співаківка
Савка Гавчик – 16
Стефан Гавчик – 17
Федір Глодко – 15
Михайло Шпак – 19
Филип Крепський – 18
Федор Штельма
25. Тишківка
Яцко Мехля – 116
Матвій Солинка – 115
Матвій Тишко – 114
Лука Тишко
26. Томчиківка
Осиф Богуш – 102
Кlement Bromirskyj – 103
Самусь Мишковський – 129
Солидовичова Вдова – 104
Матвій Томчик – 100

27. Урамівка	Данило Федоренко – 43
Андрій Барна – 118	Гнат Ярош – 42
Ілля Барна – 117	29. Шпаківка
Іван Бугель – 70	Іван Кролик – 46
Осиф Городецький	Дмитро Шпак – 47
Іван Званек – 68	Тимко Шпак – 48
Іван Коцьо – 69	
Юрко Савич – 86	30. Ярошівка
Петро Федина – 120	ЛевкоБогуш – 102
Іван Ханас – 67	Осиф Богуш
Федор Ханас – 130	Стефан Бутель – 39
	Яцко Бутель – 128
28. Феценківка	Гнат Ярош – 42
Михайло Ланцуцький – 122	

Список господарів села згідно Йосифінської метрики:

№ п/п	Прізвище та ім'я	Код чи № дому	Кількість рілей	Кількість угід в ріллях
1.	Адам Федор	87	7	7
2.	Андрушек Іван	40	1	1
3.	Баль Гіацінт	10	1	2
4,5.	Банах Діонізій з Михайлом	61	1	3
6.	Банах Іван	60	1	1
7.	Барна Андрій	118	1	1
8.	Барна Ілля	117	1	1
9.	Бекеш Гриць	95	5	5
10.	Бендаш Антон	21	1	1
11.	Бендаш Василь	52	1	2
12.	Бендаш Іван	91	1	13
13.	Бердер Матвій	12	1	1
14.	Брельо Андрій	65	1	1

15.	Бровар	169	1	1
16.	Бромірський Клемент	103		
17.	Бряшко Петро	108	1	1
18.	Богуш Василь	5		
19.	Богуш Осиф з Лешком	102	2	2
20.	Бодинчак Василь	29	2	2
21.	Бодинчак Федір	44	2	3
22.	Бугель Василь	6		
23.	Бугель Іван і Городецький Осиф	70	2	2
24.	Бугель Михайло	123	1	1
25.	Бугель Степан	39	1	2
26.	Бугель Яцко	73	1	1
27.	Бугель Яцко	128	2	2
28.	Бугель Лука	4	4	
29.	Бустань Федір	124	1	1
30.	Васечко Петро	123	1	1
31.	Гавчик Гелента	41	1	1
32.	Гавчик Савка	16	2	2
33.	Гавчик Семан	8	1	1
34.	Гавчик Стефан	17	2	2
35.	Грозяк Іван	101	1	1
36.	Глодко Іван	127	2	4
37.	Глодко Федор	15	1	3
38.	Головач Андрій	105	1	1
39.	Гончар Леон	24	1	2
40.	Головач Марія	98	1	2
41.	Двір	94	1	5
42.	Джутан Петро	20	1	2

43.	Дроздецька Настя	35	2	2
44.	Дитко Ілля	62	1	1
45.	Думчак Гіацінт	4	1	1
46.	Думчак Осиф	85	3	3
47.	Думчак Петро і Гудак Іван	79	4	5
48.	Дупніак Лука	32	3	4
49.	Званер Іван	68	1	1
50.	Змій Іван	96	1	1
51.	Змій Лука	100	1	1
52.	Кендеревський Тадей	83	2	2
53.	Козак Гриць	14	1	1
54.	Козак Михайло	28	2	3
55.	Козак Стефан	111	1	1
56.	Корба Левко	97	1	1
57.	Коцьо Іван	69	2	2
58.	Конторка Грицьова	108	1	1
59.	Крепський Филип, Штельма Федор	18	1	1
60.	Кролик Іван	46	6	6
61.	Кролик Семан	59	1	1
62.	Куцаба Матвій	112	1	1
63.	Ланцуцький Михайло	122	1	2
64.	Лигус Андрій	63	1	1
65.	Луп Василь	9	1	1
66.	Лях Ілля	1	2	2
67.	Майба Іван	74	1	1
68.	Майба Федор	77	1	1

69.	Матала Гриць	36	1	3
70.	Мердичова Марія	45	1	1
71.	Мишковський Андрій	50	1	2
72.	Мишковський Самуїл	129	1	1
73.	Мехля Яцко	116	1	1
74.	Мудрий Андрій, Мудрий Іван	25	4	8
75.	Мудрий Юрко	45	2	2
76.	Ноганя Марія	89	6	7
77.	Пекера Демян	31	2	3
78.	Пекера Лука	27	1	1
79.	Пекера Семан	38	2	4
80.	Пелех Данило	30	2	2
81.	Петровський Лешко	75	1	1
82.	Пирдза Михайло	81	3	6
83.	Попівство	71	1	6
84.	Попівчак Гриць	7	1	1
85.	Прокопишин Олександр	22	1	3
86.	Савина Гаврило	84	4	4
87.	Савина Іван	109	1	1
88.	Савич Юрко	86	2	2
89.	Сех Федор	56	1	1
90.	Сеханя Танька	23	1	3
91.	Смолень Гаврило	53	2	3
92.	Скобельський Яцко	92	3	3
93.	Смоляк Яцко	180	1	1
94.	Солинка Матвій	115	1	1

95.	Солинка Петро	80	2	2
96.	Солодовичова вдова	104	1	2
97.	Штахура Андрій	93	3	3
98.	Суда Андрій, Лука	34	3	5
99.	Тишко Кіндрат	106	1	1
100.	Тишко Матвій, Лешко	114	1	3
101.	Томчик Матвій	100	1	1
102.	Федина Андрій	121	2	2
103.	Федина Петро	120	1	2
104.	Федина Казимир	27	3	4
105.	Федоренко Данько	43	1	2
106.	Хамула Андрій	33	3	3
107.	Хамула Матвій	2	2	2
108.	Ханас Іван	67	1	1
109.	Ханас Федір	30	1	1
110.	Чомко Демко	55	1	1
111.	Шквір Василь	66	1	1
112.	Шляма (корчмар)	49	1	1
113.	Шпак Василь	90	7	8
114.	Шпак Дмитро	47	2	2
115.	Шпак Кіндрат	37	1	3
116.	Шпак Михайло	19	1	2
117.	Шпак Тимко	48	1	3
118.	Шпак Яким	107	1	1
119.	Штельма Василь	11	1	1
120.	Штельма Іван	110	3	3
121.	Штельма Стефан	9	1	1
122.	Ярош Гнат	42	2	5
123.	Ярош Ілько	125	1	1

Список нових господарів, прізвища яких з'явилися у Францисканській метриці, однак відсутні у Йосифінській метриці:

1. Ардан Никифор	12. Микулик Данько
2. Баран Онисій	13. Повх Лука
3. Зроач Антін	14. Попович Іван
4. Казецький Гриць	15. Скородинський Василь
5. Качорівська (вдова)	16. Сосняк Іван
6. Копча Гнат	17. Собчак Іван
7. Котанчик Онуфрій	18. Томашик
8. Костич Андрій	20. Хавик Данько
9. Крач Іван	21. Хромога Гриць
10. Котик Гриць	22. Циркот Нестор
11. Куник Яцко	

*Список господарів села, які, згідно даних Францисканської метрики, скаржилися на неправильне начислення податку.
Скарги запротокольовані 10 серпня 1822 року:*

Андрушачик Іван	Лигус Гриць
Ардан Никифор	Майба Христофор
Барна Максим	Матала Штефан
Бендас Іван	Мудрий Іван
Богуш Павло	Пекера Федор
Бутель Матвій	Пелех Іван
Гавчик Федор	Пиртко Гриць
Головач Яцко	Попович Іван
Дитко Кузьма	Скородинський Василь
Думчак Василь	Смолень Василь
Званез Антон	Смоляк Матвій
Кейндеравський Гриць	Хавик Данько
Козак Гриць	Циркот
Козак Іван	Шпак Гриць

ФОТОГРАФІЙ

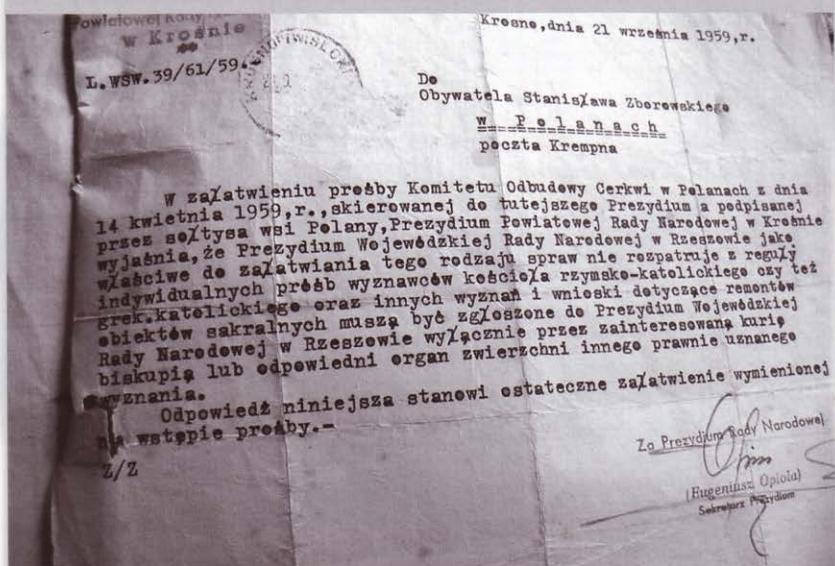
Архівні матеріали. Перша сторінка списку Йосифінської метрики (1786 рік). Першим записаний власник села ґраф Антін Стадницький

Numer Domu	Gründe Grunta	Klostern Satni	Kloster Satni	Bsp. Morg.	Rif. Satz	Nur Hort	1	2	3	4	5	6
							1	2	3	4	5	6
8. Rola Mackińska												
8. Copanow Iwan syn wzgl. Leopold Iwan	Ogród N° 7		1. 24. 11.	220	"	"						
9. Kostycz Andrzej	Ogród N° 8		1. 27. 9.	261	"	"						
10. Szczelma Iwan	Ogród N° 9		1. 27. 7.	189	"	"						
<i>Rola Tulówka</i>												
11. Bala Paweł syn			7. 2.	2								
wzgl. Jarosław Tadeusz	Ogród N° 142		7. 2.	4.	149.	"	"					
12. Szczelma Onufry	Ogród N° 11		1. 7. 9.	21.	"	"						
12. Krucz Iwan	Ogród N° 12		1. 11. 2.	22.	"	"						
14. Kozak Iwan	Ogród N° 14		1. 23. 10.	220.	"	"						
<i>Rola Spiewakowska</i>												
15. Tanczuk Leopold Ogród 17					31.	2.						
					17.	10.	778.	"	"			
16. Hamula Henryk	Ogród N° 18.		12. 10.	120.	"	"						
17. Tanczuk Franciszek	Ogród N° 16.		1. 12. 11.	119.	"	"						
18. Tanczuk Leopold syn wzgl. Tanczuk Franciszek	Tanczuk Leopold		1. 11. 9.	99.	"	"						
			1. 3.	1868.	"	"						

Архівні матеріали. Сторінка Йосифінської метрики (1786 рік)

- 176 Барна Андрій Іванов. син. час. Гон.
 177 Буряк Василь Орест. -" -"
 178 Боденка Сава Іванович Редж. зосв. -"
 -" Михайло Редж. брат -"
 179 Голомбівське Надія Микол. син. син.
 180 Гекора Світла Іванівна -" -"
 181 Шимансько Семен Іоан. -" 2.
 -" Насіраєв Іваніт. синов. син.
 -" Ван Семенов. син. 2.

Архівні матеріали. Сторінка списку переселенців

Документ офіційної кореспонденції з питань відбудови церкви в Полянах

Kreis Sasto
Steueramt Dinklen

Steuergemeinde Bolany

A u s w e i s

über sämmtliche in der obenbenannten Gemeinde bis Ende Oktober 1850
besteuerte, und wirklich bestehende Wohngebäude.

Obwód

Urząd podatkowy

Gmina podatkująca

W y k a z

wszystkich budynków mieszkalnych w pomienionej wyżej gminie do końca października 1850 opodatkowanych i rzeczywiście znajdujących się.

24. 10. 1850 *Rzeczywista*
Opodatkowane budynki *Wszystkie*

Архівні матеріали. Титульна сторінка списку села за 1850 рік

nr	nr	Wohnsitz und Name	Ort pla.	Augst Lizba	Stadtverf	z. Klin.	z. dlr.	z. kr.
1	1	Franz Barna		1 1 2	1 12	40		
2	2	Andreas Hamata		1 1 2	1 12	40		
3	3	Gregor Smintek		1 1 2	1 12	40		
4	4	Daniel Arsan		1 1 2	1 12	40		
5	5	Peter Bogatz		1 1 2	1 12	40		
5	163	Daniel Bogatz		1 1 2	1 12	40	1857	20. 10.
6	6	Jan Barna		1 1 2	1 12	40		
7	7	Ander Reprovat		1 1 2	1 12	40		
8	8	Antony Kotyuk		1 1 2	1 12	40		
9	9	Waryl Stelma		1 1 2	1 12	40		
10	10	Sarosi Oszap		1 1 2	1 12	40		
10	187	Egriin Jaron		1 1 2	1 12	40	1857	20. 10.
11	11	Stelma Waryl		1 1 2	1 12	40		
12	12	Szirma Helyo		1 1 2	1 12	40		
13	13	Popadec Jan		1 1 2	1 12	40		
13	13	Popadec Jan		1 1 2	1 12	40		
19	19	Hawrylo Simona		2 1 2	1 12	40		
15	15	Hawrylo		1 1 2	1 12	40		
16	16	Boyle Hamata		1 1 2	1 12	40		
16	16	Bogatz		1 1 2	1 12	40	1857	20. 10.
17	17	Waryl Grausz		1 1 2	1 12	40	1856	20.
18	18	Georg Krzywoczych		1 1 2	1 12	40		
19	19	Pedro Tepak		1 1 2	1 12	40		
20	20	Mathias Dzingas		1 1 2	1 12	40		
21	21	Jozef Szczekas		1 1 2	1 12	40		
22	22	Michael Prokopych		1 1 2	1 12	40		
23	23	Iwan Szczekas		1 1 2	1 12	40		
		Fantozzi		26 25 16	25 26 12	10 40		
		Ginslagobogen.						III. Str. 404 e

Архівні матеріали. Список господарів села за 1850 рік

nr	imie	Właszciciele domów	St pr.	Liczba	sugus-	Stodwerf	ok.	zdr.	kr.
1	1	Barna Onin	ostra	1 1 2	-	1 12	-	40	
2	2	Chamata Bif	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
3	3	Sienkiew Andrzej	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
4	4	Artur Miejski	-	2 1 3	-	1 12	-	40	
5	5	Bogusz Marcin	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
5	5i	Bogusz Daniel	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
6	6	Basiel Sacko	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
7	7	Popowicz Swian	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
8	8	Kostek Czeslaw	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
9	9	Szeloma Tward	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
10	10	Sarow Jacko	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
10	10i	Tarczak Egiun	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
12	12	Selma Onyn	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
12	12	Swanson Flatz	-	- - 2	-	X 12	-	40	xx 840 116
13	13	Gordor Swanson	-	- - 2	-	-	-	40	etm Kupka
13	13	Anton Flatz	-	- - 2	-	-	-	40	850 m w 64
14	14	Pezek Jozef	-	X X 2	-	X 12	-	40	swag pofle
14	14	-	-	- - 2	-	-	-	40	08 J 442
15	15	Chamata H. y	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
16	16	Gatorka Stanislaw	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
17	17	Gatorka denko	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
18	18	Kirchnerowek B. Tward	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
19	19	Sierak Fedor	-	2 1 3	-	1 12	-	40	
20	20	Basiel Karina	-	1 1 2	-	1 12	-	40	Dominicata
21	21	Seidlas Tward	-	1 1 2	-	1 12	-	40	Paulicata
22	22	Brokowicz Tward	-	1 1 2	-	1 12	-	40	Fryderyk
23	23	Beidas Miejski	-	1 1 2	-	1 12	-	40	
		Starkey	-	26 28 30	-	24 26	16	40	
							14	40	

Архівні матеріали. Список господарів села за 1850 рік

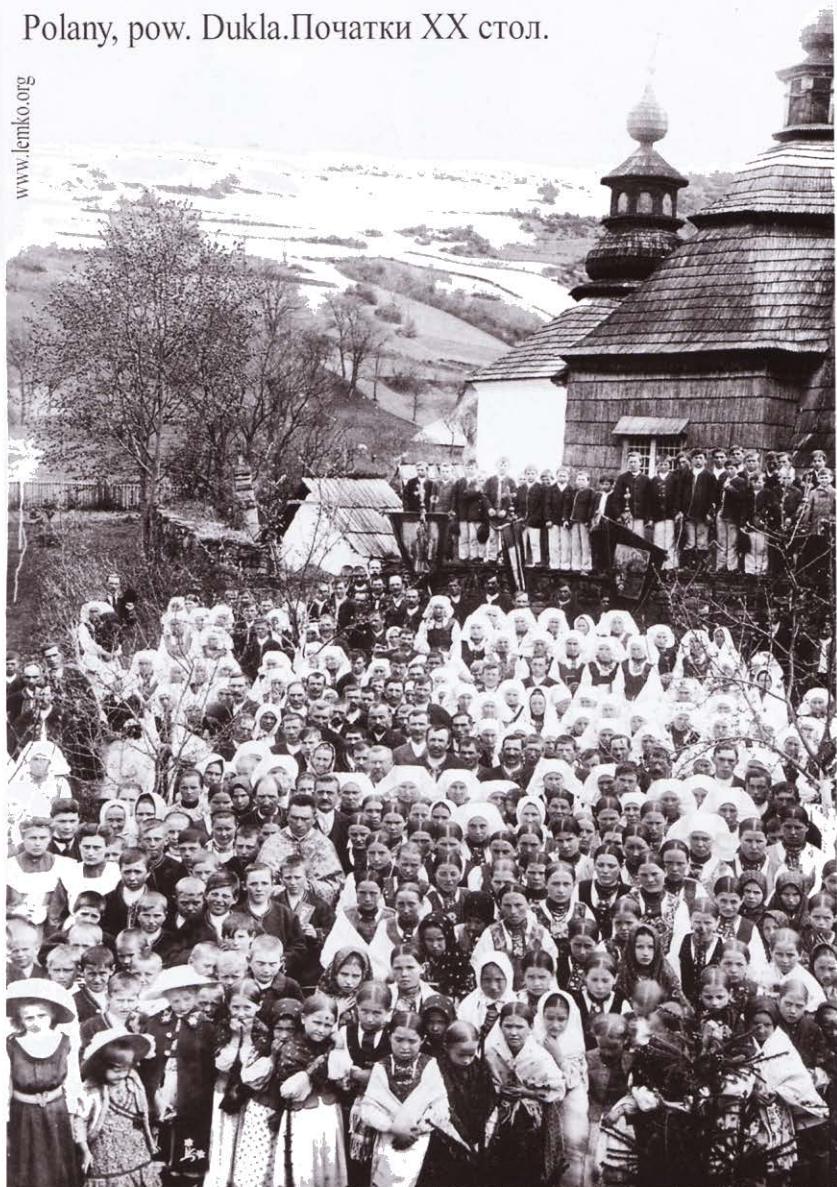

Комітет по будові церкви св. Йоана Золотоустого у 1912-14 роках в Полянах. Стоять справа наліво Гардиш Ваньо, Шпак Ваньо, Федак Николай, Мишковський Теодор, Богуш Ваньо, Бугель Петро, Прокопик Петро. Сидять Дитко Данько, Вишньовський Яким, Яценік Сидор – дяк, о. Николай Феленчак, Дитко Гавриїл, Джуган Сава

Фотографія селян на фоні будови нової церкви (1913 рік).
Сидять о. М. Феленчак та М. Ардан

Polany, pow. Dukla. Початки ХХ стол.

Фотографія святочної великодніої громади села на фоні старої дерев'яної церкви (1914 рік)

Вигляд церкви після фронту

Сучасний вигляд відбудованої церкви св. Йоана Золотоустого

Отець Микола
Феленчак

Отець Михайло
Величко

Отець Іван Повх

Комітет по відбудові церкви. Перший ряд: Іван Ґавчик, Анна Богуш, о. Михайло Ридзанич, Анна Буряк, Іван Фуджак.

Другий ряд: Василь Фрінцко, Петро Мишковський, Микола Бендас, Іван Сенчак. Третій ряд: Стефан Богуш, Микола Повх

Богослужіння за парканом церкви

Богослужіння за парканом церкви

Степан Гавчик
(Канада)

Михайло Бугель
(Канада)

Меценати відбудови церкви в Полянах: сидять
Пелагія та Марія Ардан, Гриць Хамула (Канада)
та Микола Котанчик (Бельгія), перший зліва
стоїть Степан Куцаба (Канада)

Групова фотографія учнів села (1942/43 н. р.)

Учні школи в Полянах. Сидять керівник школи Василь Ярош, учительки Василина Вайс, Ходань та о. Іван Повх (1940-ві роки)

Учні семирічної школи в Дукли.
Сидить керівник школи Вітик
Григорій

Учні семирічної школи в Дукли

Учні семирічної школи в Дукли

Юстина Тиньо з дочкою Марією та внучкою Славкою

Станіслав Зарослінський з дружиною Анною (з Тинів)

Парафка Савина з дочкою

Ганна Волошинська
(з Мишковських) з чоловіком
Олександром

Анна Тиньо з дочкою

Іван Мишковський
(син Федора) з майбутньою
дружиною Настею Цюрою та
теччею Марією Цюрою; сидить
мати Єва Мишковська

Іван Романчак з матір'ю,
дружиною та дітьми

Петро Кендзерауський з родиною

Стоять Михайло Гавчик, Марія Гавчик (з Чомків), Анна Федак (з Чомків), Микола Федак; сидять Федір Чомко з дружиною Мартою (з Пирдзів) та онуком

Брати Микола, Іван та Михайло Гавчики

Сестри родини Гавчик – Пелагея, Анна та Марія. Початок 1940-их років

Полковник Василь Гавчик – син Івана, капелян польського війська для православних віруючих

Анна Бряшко зі синами
та внуками

Наталя Красовська (з Бряшків) з
чоловіком Іваном

Микола Думчак з дружиною
Анною (з Буглів) та дочками
Марією і Анною

Родина Івана Дупнака

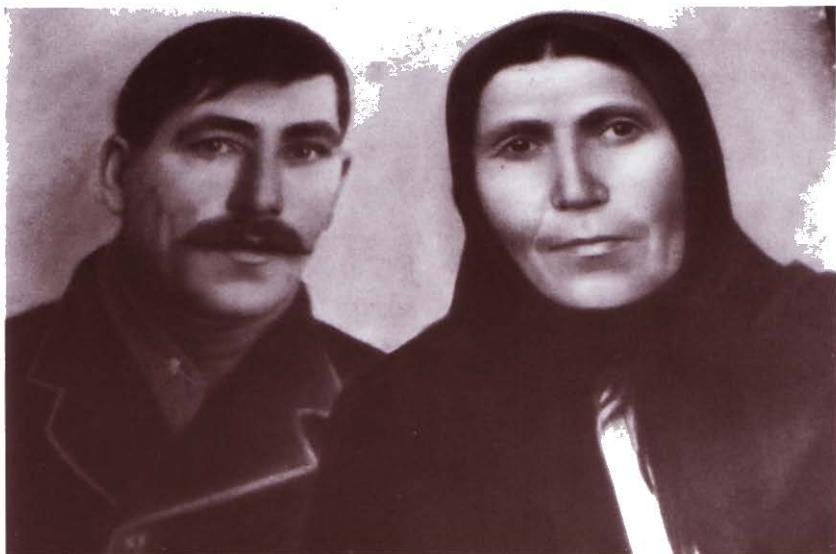
Полянські парадниці: Настя Штельма, Анна Василенко, Марія Ардан, Марія Василенко, Юстина Штельма

Полянські парубки Василь
Федина та Іван Коцьо

Павло Тиньо

Подружжя Роговських Юрій та Марія (з Богушів)

Михайло Роговський (справа) з рідними сестрами Анною Мурською і Анастасією Барною та її чоловіком Василем Барною

Дмитро Роговський з дружиною Оксаною

Данило Роговський

Світлана Роговська – меценат

Смоляк Михайліо – плютоночний
польського війська (загинув у
1939 році)

Смоляк Анна (з Калітів)
з донечкою Марією

Родина Смоляків у селі Криве біля Скалату
(Тернопільщина)

Петро Майба

Микола Попівчак

Каліта Йосиф з сестрою Розалією Когут

Михаїло Дупнак з дружиною Євою та онуками

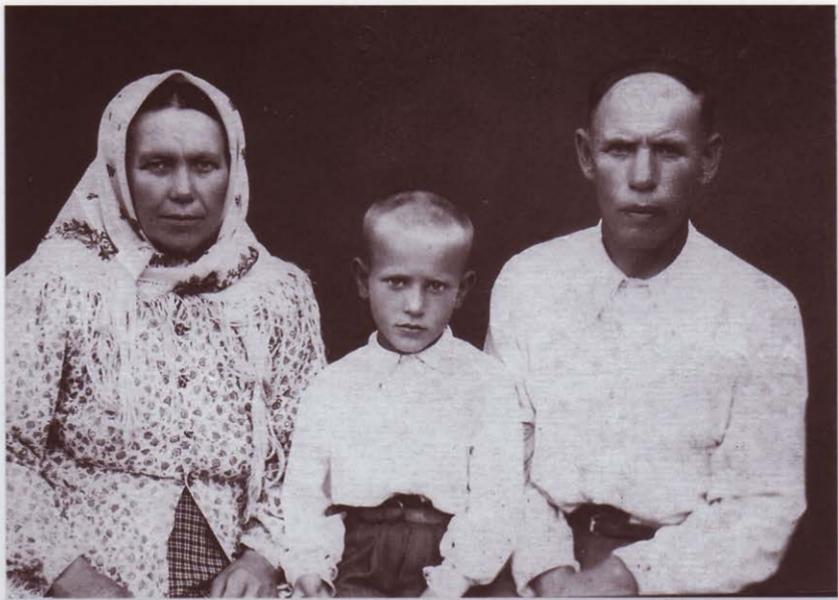
Іван Дупнак

Сидять Степан Дупнак з дружиною Анастасією і Бромирський Григорій з онуками. Стоять дочки Степана Анастасія та дочка Григорія Марія з чоловіками

Василь Мишковський

Григорій Бромирський з дружиною Марією (з Дуннаків) та сином Богданом

Нестор Хамула

Петро Хамула

Емілія Бугель – мати Михайла,
Миколи та Андрія

Михайло Бугель

Андрій Бугель

Микола Бугель

Микола Матала з дружиною Марією (з Буглів)

Брати Микола та Михайло
Бугель

Володимир Яценік

Михайло Мудрий з дружиною Анною з Буглів

Параскевія Бугель (з Коців) –
дружина Андрія Бугля

Юстина Тріска з Мудрих

Сестри Марія та Настя Гудак

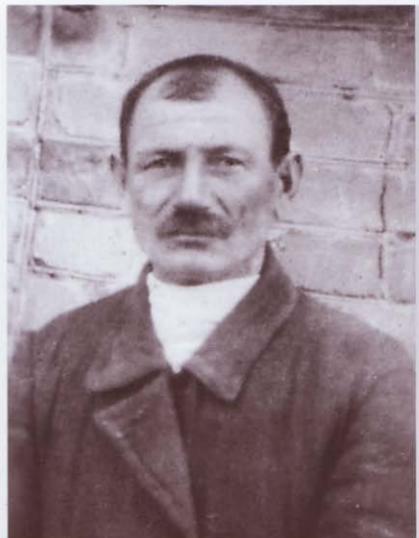
Василенко Марія

Павло Хавик

Іван Стояловський

Филип Савина

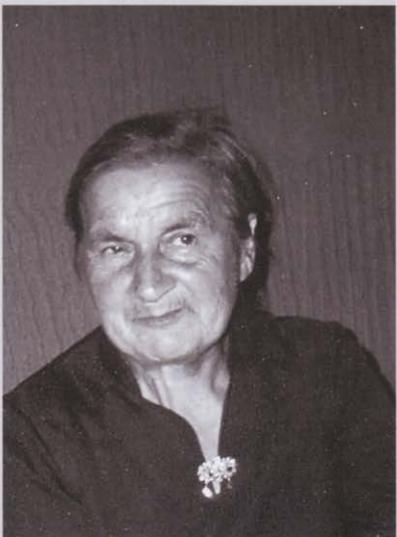
Іван Гардиш з сестрою Анною на фоні Львівської опери

Сидять Савина Михайло та Савина Василь; стоять Тишко Гриць з дружиною Розалією (з Савинів)

Михайло Думчак з дружиною

Вишневський Василь з дружиною Іванкою

Стоять: Микола Бодинчак, Степан Богуш, Михайло Богуш, невідомий;
сидять: Данило Богуш, невідомий, Василь Дупнак

Брати Ардані: Степан, Григорій, Іван, Михайло, Володимир

Анна Коцьо (з Прокопиків) з дочками Марією, Паранею, Настею та синами Степаном та Петром

Весілля молодих Стефана Бодинчака (син Федора) та Анастасії Каліти

Хамула Федір

Анна Хамула
(з Брелів) –
дружина Федора

Іван Хамула

Ярослав Хамула, полковник
російської армії, син Федора

Василь Хамула, полковник
Збройних сил України,
син Івана

Іван Федак з дружиною

Михайло Мудрий

Василь Федак з сином Василем

Іван Буряк

Настя Гавчик

Михайло Грозяк

Іван Ардан

Анна Штельма

Марія Бугель

Ярослава Чомко

Василь Савончак

Марія Сивулич

Церква св. Архистратига Михаїла у селі Остап'є

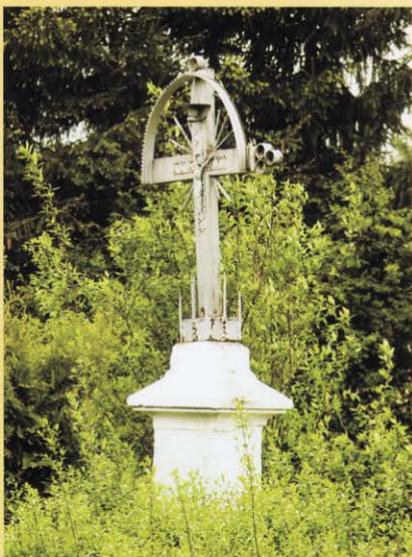
Середня школа в селі Остап'є

Прочани з України після богослужіння в церкві св. Йоана Золотоустого в Полянах напередодні Кермешу у Вільхівці (1990 роки). У центрі – отець Юліян Кравецький

Хресті біля церкви

Хрест біля Івана Повха

Хрест на Добанцях

Хрест поблизу Лісничівки

Капличка на Остришнім

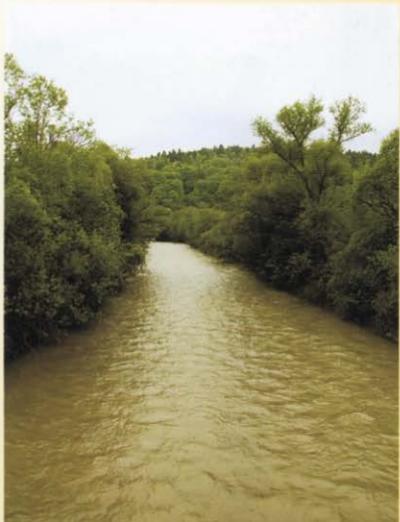
Хрест на трагарі (сволоку)
у хаті Івана Богуша

Сьогодні діти їздять до школи в Крампну автобусом

Ансамбль «Вильшня»: Болеслав Баволяк, Любов Кулик, Галіна Дзядош, Христина Скородинська, Марія Мишковська, Марія Серняк, Анна Здзєба, Марія Дзядош, Богдана Дуткевич

Ріка Вислока

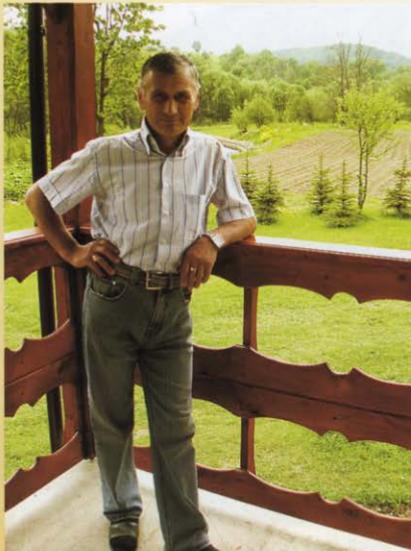
Лісничий Болеслав Баволяк –
охоронець фауни та флори
Карпат

Лісничівка «Баранє»

Довголітній солтис села
Станіслав Зборовський та
його дочка Галіна Дзядош –
теперішній солтис села

Степан Фрінцко

Анна Буряк (з Василенків) з дочкою (крайня справа), зятем та внуками

Садиба Бованків

Подружжя Танька та Гриць Бованки

Стара сільська хата

Сільська ідилія

Будова колишньої школи (зараз школа знаходиться в Крампній)

Будинок робітників лісу

Новий цвинтар

Старий цвинтар

Надмогильний пам'ятник

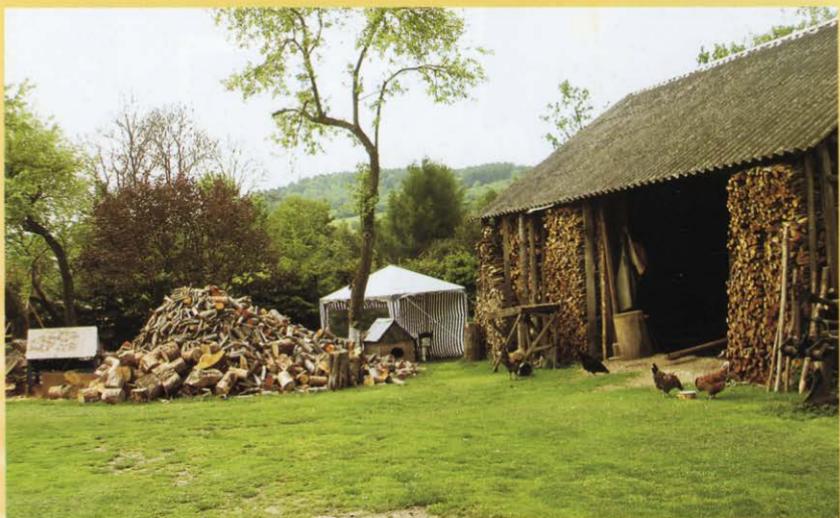
Надмогильний пам'ятник

«Володар» Баранього Микола
Гавчик

Анна Мишковська (з Сенчаків)

Не страшні сибірські морози, не потрібен сибірський ґаз

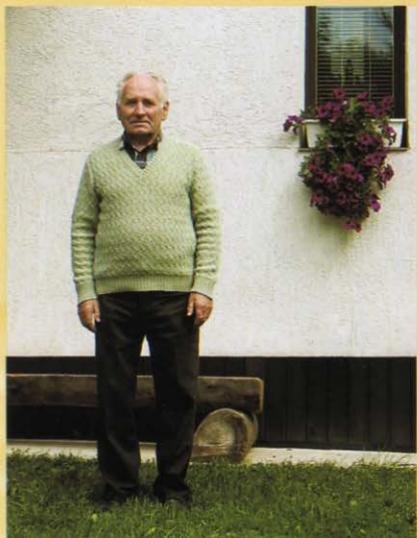
Що там Миколаю під Першим Вершком?

Бернацькі Юзеф та Анна (з Бендашів)

Краєвид села

Сенчак Михайло

Скородинський Іван

Там за мостом були інша гміна, інший повіт та інше воєводство

Затишний куток села

ПІСЛЯСЛОВО

Коротку розповідь про своє рідне село – колиску моого дитинства, хотілось би закінчити на оптимістичній ноті. На жаль, замість веселих ноток – консонансів звучать дисонанси. Реалії сьогодення рисують досить похмуру картину і на перспективу. Релігія стала виконувати роль і національного фактора – життя греко-католицької громади в селі згасає; кількість мирян, що відвідують церковні богослужіння, різко зменшується; багато подружніх пар лемків чи руснаків після шлюбу цураються батьківської конфесії. Традиційна гордість горян канула в Лету. Спроба батьків в 90-их роках започаткувати вивчення їхніми дітьми в школі української мови чи її лемківського діяlectу наштовхнулися на опір керівництва школи. Автору-уродженцю села, де пройшли його дитячі та юнацькі роки, боляче спостерігати за такою безрадісною перспективою.

Не дивлячись на сумні нотки моя любов до рідних Полян не згаєє. Я завжди з теплогою згадкою і босоноге дитинство і колючі стерні і опікаючу холодну росу.

А кінчаю свою розповідь за Лесею Українкою – «Contra spem spero» – «Без надії сподіваюсь».

ЗМІСТ

Переднє слово	3
Від автора	5
Про рідні Поляни	8
Шкільництво	26
Цісарські метрики	28
Талергоф	30
Явожно	32
Про товариство «Просвіта»	34
Читальня ім. М. Качковського	36
Сільські розваги	40
Церква	43
Список використаної літератури	56
Додатки	59
Фотографії	83
Післяслово	138

Історико-краєзнавче видання

АРДАН Володимир Миколайович

МОЇ РІДНІ ПОЛЯНИ
ШТРИХИ ДО ІСТОРІЇ СЕЛА

Рецензенти: Іван Щерба, Христина Щерба

Літературні редактори: **Марія Старчак-Вавричин**, Галина Ардан

Технічний редактор: Галина Ардан

Оформлення та макетування: Галина Ардан

Обробка графічного матеріалу: Степан Бутко

Світлинни: Славомир Басіста, Ігор Топоровський, Володимир Ардан

Дизайн обкладинки: Ігор Дикий

Карта села Поляни (А3): Степан Ямелинець, Юрій Гоник

Підписано до друку 18.07.2011. Формат 60×84/16
Гарнітура Atto Pro. Папір офсетний. Друк офсетний.
Фіз. арк. 8,25. Үм.-друк. арк. 14,8

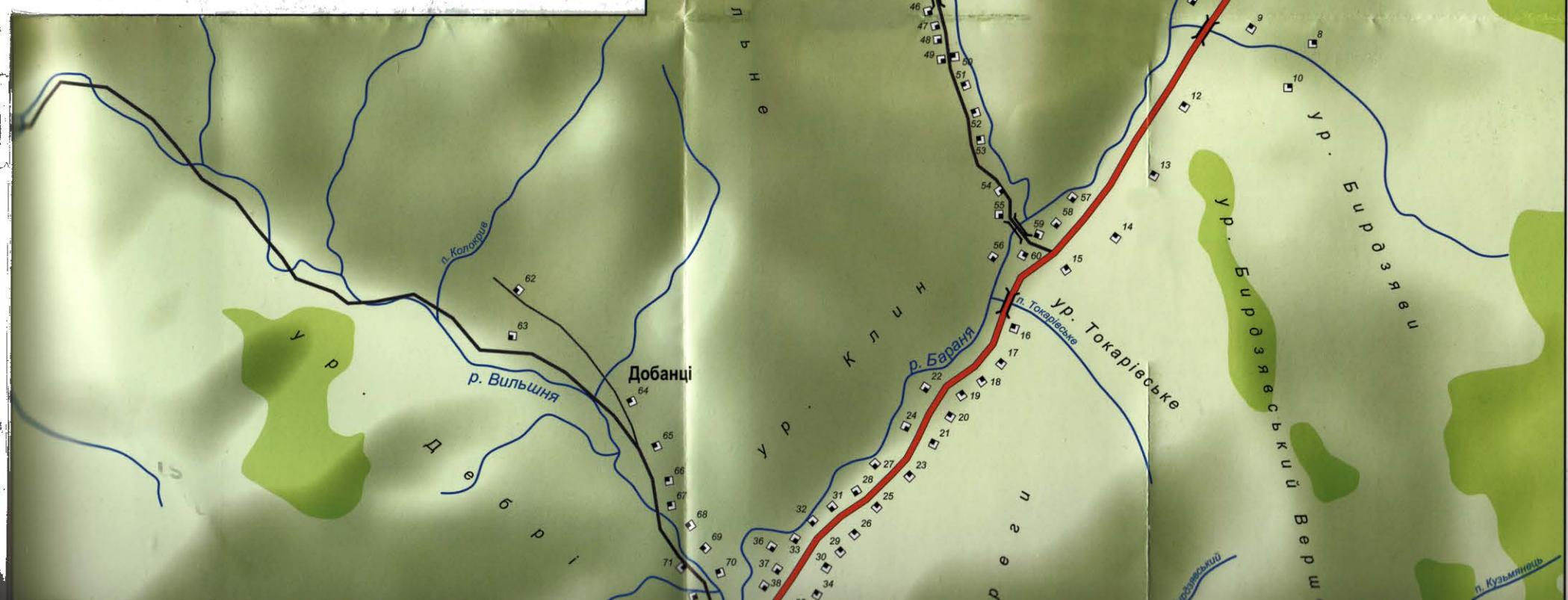
Віддруковано в НДЦ «Гейдельберг» УАД

**Карта-схема села Поляни
повіт Кросно
Розташування селянських садиб
станом на 1936-1945 рр.**

Масштаб 1:17 000

Умовні позначення

Добанці	Частини села	Мости
ур. Клин	Урочища	Шосейні дороги
г. Суханя	Назви вершин гір	Путівці
школа	Громадські споруди	Польові дороги
Церкви		r. Вислока
Цвинтарі		Річки та потоки і їх назви
Селянські садиби		Ліси

АРДАН Володимир Миколайович

Народився в селянській родині 27 жовтня 1929 року в квітучому карпатському селі Поляни, що неподалік Дуклі. Інженер. Працював на Ленінградському заводі «Електросила».

Від 1957 року і до виходу на пенсію працював у львівському Науково-виробничому об'єднанні «Термоприлад» на інженерних посадах.

З виходом на пенсію доєднався до громадської роботи у львівському товаристві «Лемківщина».

Був членом правління товариства, членом Колегії Львівської обласної організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина», членом Президії Світової федерації українських лемківських об'єднань. За громадську роботу на ниві лемківства нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

